

נועם שיח

מאת אב"ד סאנטוב שליט"א

חו"פ כ"ק מרן
אדמו"ר מקאסוב זצוק"ל

פניני נועם שיח - ב

יומא דהילולא קמא
כ"ג סיון - ה' שלח תשפ"ה

מכון אפריון לשלמו

לייקווד תשפ"ה

כל הזכויות שמורות

למכון אפריון לשלמה

להוצאת שיחות הרב שלמה זלמן פרידמן שליט"א

אב"ד סאנטוב - לייקווד

הרב פנחס בידרמן - הרב נתן נטע פרוש

9996551.z@gmail.com

לקבל גליונות, לנדב גליונות, ולהערות

נא לפנות להנ"ל

קונטרס זה נדבת

הנגידים היקרים והחשובים תורה וגדולה יחד צמודים

ובנו מו"ה מאניש

יאקאב הי"ו

מחשובי חסידי קאסוב

מו"ה חיים בצלאל

יאקאב הי"ו

מחשובי חסידי קאסוב

לע"נ הגה"צ חו"פ כ"ק אדמו"ר מקאסוב

מרן שרגא פייביש ב"ר אברהם יהושע העשיל זצוק"ל

הוא ימליץ טוב בעדנו

יומא דהילולא קמא, כ"ג סיון תשפ"ה

עבדא דמלכא

אם ראשונים כמלאכים- האדמו"ר הרב שרגא פייביש הגר צ"ל

האדמו"ר הרב שרגא פייביש הגר צ"ל נולד ב-כ"ו טבת ה'תשי"ח (1958) בארה"ב. למד בישיבת באר שמואל בבורו-פארק, בישיבת שערי יושר, ולאחר מכן בישראל בישיבת סלבודקה. בנוסף למד גם בישיבת לייקווד. לאחר נישואיו למד בכולל להוראה שעי"י ישיבת חכמי לובלין (בני ברק), תחת זקינו הגאון רבי שמואל ואנר. היה מגיע באופן קבוע להשתתף בעריכת השולחנות של האדמו"ר רבי משה יהושע הגר מוויז'ניץ. מספר שנים לאחר נישואיו חזר לארצות הברית. בתקופה זו למד בכולל בית דין של טארטיקוב ובכולל יאקע, רבו המובהק היה רבי אפרים פישל הרשקוביץ בויליאמסבורג וממנו למד את דרכי ההוראה. היה מסתופף הרבה אצל האדמו"ר רבי מרדכי הגר מוויז'ניץ-מאנסי, והאדמו"ר רבי משולם פייש סג"ל מטאהש. כיהן כר"מ בישיבת ערוגת הבושם- צעהלים בויליאמסבורג. בשנת ה'תשנ"א מונה לכהן כד"ן של חסידות ויז'ניץ מונסי בשכונת בורו-פארק. באייר ה'תש"ס (2000) נפטר אביו ורבינו מונה לממלא מקומו, במקביל לתפקידו כד"ן בקהילת ויז'ניץ בבורו פארק. במהלך השנים הבאות הציבור התייחס אליו כאדמו"ר מקאסוב, והחצר גדלה והתפתחה. כעבור מספר שנים עבר לבית כנסת גדול יותר, ואחרי ח' חיים יחזקאל מונה להמשיך ההנהגה בית הכנסת של האב כאדמו"ר מזלישטשיק. חצרו הייתה בשכונת בורו פארק בברוקלין, והיא מונה מאות בתי אב. אופי הנהגתו היה כשל משפיע חסידי והיה מפורסם גם כנועם בחסד עליון. עבודת התפלה שלו הייתה בלהבת אש באופן נפלא.

רבים התייעצו איתו בתחום החינוך. עסק גם בטיפול בנער נוסר. כיהן כנשיא של מוסדות רבים, ביניהם: תלמוד תורה 'מבקשי השם' בבורו פארק, בית הספר 'בנות חיה' בבורו פארק, 'ישיבת חשקת התורה בלייקווד', 'ישיבה עץ חיים' מונסי, 'בית חינוך לבנות – לייקווד', 'חוסד של אמת'. רבינו התפלל פעמים רבות מנחה ומעריב בביהמ"ד 'שומרי שבת', מכיוון שיש שם מניינים רבים, בזה אחר זה. הרבי היה מתחיל עם מניין אחד, ומסיים אחרים כמה מניינים. אשם המתינו לו זמן ממושך עד שיסיים את תפילתו מכיוון שרצו ממנו קצת תשומת לב, ולכל אחד האיר פניו ונתן לו מילה טובה, כל אחד לפי מה שהוא. דאג לזולת בצורה מופלאה. עמותות. שקדנותו בתורה הייתה עצומה. היה בקי בכל חלקי התורה. בחודש שבת ה'תשפ"א (2023) התפרסם כי חלה במחלה הידועה. נפטר ב-כ"ג סיוון ה'תשפ"ד (2024) בניו-יורק, חי כ-66 שנים. בעת הלווייתו הכותרו שני הבנים הגדולים לאדמו"רים, ר' יעקב שמשון בבית מדרשו בבורו פארק ורבי מנדל דוד בישראל. הבן הגדול הודיע לאחר מכן שהוא מבקש להעביר את האדמו"רות בבורו פארק לאחיו השני, ר' מנדל דוד.

סבא (מצד אביו): האדמו"ר רבי שרגא פייבוש מזלישטשיק (האדמו"ר מזלישטשיק ולאחר מכן בטשרנובץ) בן האדמו"ר רבי ברוך מוויז'ניץ וחתן האדמו"ר רבי משה מקאסוב. **אביו:** האדמו"ר ר' אברהם יהושע העשיל מוקאסוב-זלשטשיק. **אמו:** מרת מלכה (בת הרב יחזקאל הכהן) סאנדער, נכד הרב החסיד רבי שלמה זלמן הכהן סאנדער בנו חורגו ומשכ"ק של הד"ר חיים (מצאנז). **אשתו:** מרת לשרה רעכל (בת הגאון הרב חיים מאיר ואנר גאב"ד זכרון מאיר). **בניו:** הגאונים האדמו"ר ר' יעקב שמשון, האדמו"ר ר' מנחם מנדל דוד (ממלא מקומו באדמו"רות קאסוב), ר' משה (רב קהילת קאסוב בויליאמסבורג), ר' ברוך (רב קהילת קאסוב בלייקווד), ר' אהרן שלמה זלמן (רב קהילת קאסוב במאנסי), ר' מרדכי ישראל, ר' אברהם יהושע העשיל. **חתניו:** הגאונים ר' משה אליקים בריעה אונגר (בן האדמו"ר מדומברובה), ר' ישכר רובין (אב"ד קוזניץ סיגט), ר' שלום מאסקאוויטש (בן אב"ד בראב), ר' יואל מילר (אביו אב"ד קמחליק אג"י). **מרבותיו:** האדמו"ר רבי משה יהושע הגר מוויז'ניץ, האדמו"ר רבי מרדכי הגר מוויז'ניץ-מאנסי, האדמו"ר רבי משולם פייש סג"ל מטאהש, זקינו רבי שמואל ואנר, רבי אפרים פישל הרשקוביץ בויליאמסבורג, רבי אברהם יהושע יוסף רוזנבלום. **מספריו:** **ישבת מלכא קדישא**- ענייני שבת במשנת החסידות **מעיינא דמלכא**- מאמרים ביסודות החסידות **עבדא דמלכא**- ענייני תפילה על פי החסידות. מדי שבוע יוצא לאור קונטרס **'מילי דמלכא'**- מדברי תורתו של האדמו"ר.

ל פני כמה שנים, היה איזה ילד שלא היה מסודר במוסד, ולמגינת לב הוריו ישב בבית. היה איזה מוסד, שלפי הרגשתי היה יכול להתאים מאוד לילד הזה. השתדלתי אצל הנהלת המוסד שיקבלו את הילד, אבל לא הצלחתי... פניתי אל ידידי ש"ב, כ"ק אדמו"ר מקאסוב צ"ל, ושאלתי אותו אם יכול לסייע להכניס את הילד למוסד הזה. אמר לי הרבי: "כבר יצא לי להתעסק עם המוסד הזה, ולא תמיד הצלחתי, אבל אני הולך לסנות בעז"ה". הרבי פנה אל אחד מהנהלה, וביקש שיקבלו את הילד למוסד, אבל הוא לא נענה לבקשתו והתמקד מלקבל את הילד. נענה אליו הרבי: "עלי אתה יכול לצפצץ, אבל לא על הרב מסאנטוב". אבל הרב השתדל בכל כוחו, נעמד לאורך ולרוחב, לא נח ולא שקט, עד שאכן קיבלו את הילד.

שאלתי פעם את ידידי ש"ב, כ"ק אדמו"ר מקאסוב צ"ל, כשהיה עומד בפרשת שיחיו הצאצאים, ויש לו על הפרק כמה וכמה הצעות, לכל הצעת שידוך יש את המעלות שלו ואת החסרונות שלו, איך יכול האדם לדעת איזה שידוך הוא הנכון?

הרבי ענה לי: "ווען מ'וועט דרך ארום-בידן מיט א שטריק, און פארמאכן דיינע אויגן, און דרך שלעפן ביז אהין, דעמאלטס וועסטו וויסן אז דאס איז דו ריכטיגע" [נשיכרנו סביבך חבל, ויסגרו את עיניך, ויובילו אותך עד לשם, אז תדע שזה השידוך הנכון]...

הרבה פעמים כשהייתי נוסע לבורו-פארק, הייתי מכניס לתוך תיבת הדואר שלו איזה גליונות של 'נועם שיח'. פעם אחת בהיותי בבארא פארק הלכתי לבית הרבי צ"ל והכנסתי גליון 'נועם שיח' לתוך תיבת הדואר שלו. בדיוק באותו רגע נפתח דלת הבית, והרבי יצא לקראתי, ואז נעניתי ואמרתי להרבי: כעת נודע לרבי מי הוא הגבאי שלי... הרבי נענה לעומתי ואמר לי: גם לי יש גבאי כזה...

פעם נכנס מחבר אחד אצל הרבי עם ספר בענין הלכה, וביקש מהרבי הסכמה, והרבי נענה ואמר "לא בכל דבר צריכים להתנהג על פי השולחן ערוך", הסתכל מחבר הספר על הרבי בהשתוממות, והרבי המשיך ואמר, "יש דברים שעל פי ש"ע הם מותרים, אבל אנחנו יש לנו מסורת, אנו צריכים להתנהג כמו שקיבלנו מאבותינו ורבותינו, ואם אנחנו קיבלנו מרביתנו להחמיר בעניין זה, ולהתנהג בחומרה יותר ממה שכתוב בשולחן ערוך, אז לא סומכים על מה שכתוב בשולחן ערוך..."

הסיפורים מעובדים מתוך נועם שיח מאת אב"ד סאנטוב שליט"א

הרבי מדריך מן השמים

לאחר הסתלקותו של ידידי ש"ב כ"ק מרן אדמו"ר מקאסוב זצוק"ל, הופיע גליון "נועם שיח" המכיל סיפורים וד"ת מאת הרבי זצ"ל, ושמו נאה לו "שרגא דנהורא" (מטו"מ פ"ד, מס' 260). זמן מה אח"כ קיבלתי שיחת טלפון מהרה"ח ר' מנשה זילבער שליט"א, יד ימינו ונאמן ביתו של הרבי מקאסוב זצוק"ל, והוא אומר לי בהתרגשות גדולה שהוא רוצה לספר לי סיפור נפלא, וכך סיפר:

בהיותו קרוב מאוד אל הרבי מקאסוב, הוא זכה לקבל מאת הרבי הדרכה בהרבה עניינים. כעת - אומר ר' מנשה - הוא עומד בפרק האיש מקדש אצל בנו הגדול נ"ו, מתחילים להציע הצעות, והוא תופס את עצמו שמעולם הוא לא קיבל הדרכה מאת הרבי איך לגשת לשידוך, והוא ממש אוכל את עצמו, הרבי כבר איננו! אי אפשר לשאול אותו כבר, חבל שהוא לא שאל אותו מעולם אודות ענין זה, מה הוא יעשה עכשיו, הוא לא יודע איך לגשת לשידוך, כל שידוך יש לו מעלות וחסרונות, כיצד ידע איזה שידוך הוא הנכון...

מספר ר' מנשה, שהוא נסע לציונו של הרבי מקאסוב, ושפך את לבו ואמר "רבי, השארת אותנו לבד, מי יתן לי כעת הדרכה, אני מבקש ממך, תן לי הדרכה ממקום מנוחתך בשמים שאדע איך לגשת לשידוך".

מספר ר' מנשה, שזמן קצר אח"כ הגיע לידו הגליון נועם שיח "שרגא דנהורא", הוא פותח את הגליון ומתחיל לקרוא, והוא מרגיש שבשרו נעשה חידודין חידודין, והוא עומד נבהל ומשתומם, הוא לא האמין למה שעניו רואות, תפילתו התקבלה!! הרבי שלח לו הדרכה מן השמים!! בתוך הדברים הוא קורא את הקטע הבא:

שאלתי פעם את ידידי ש"ב כ"ק אדמו"ר מקאסוב זצ"ל, כשיהודי עומד בפרשת שידוכי הצאצאים, ויש לו על הפרק כמה וכמה הצעות, לכל הצעת שידוך יש את המעלות שלו ואת החסרונות שלו, איך יכול האדם לדעת איזה שידוך הוא הנכון?

ענה לי הרבי "ווען מ'וועט דין ארום-בינדן מיט א שטריק, און פארמאכן דייענע אויגן, און דין שלעפן ביז אהין, דעמאלטס וועסטו וויסן אז דאס איז די ריכטיגע" [כשיכרכו סביבך חבל, ויסגרו את עיניך, ויובילו אותך עד לשם, אז תדע שזהו השידוך הנכון]...

ר' מנשה מסיים את סיפורו הנפלא ואומר: דמעות זלגו מעיניי מתוך רוב התרגשות, הרמתי את ידי, ונתתי שבח ותהילה לנורא עלילה על זה שנתן רשות להרבי שיתן לי הדרכה מן השמים...

שפתותיו דובבות בקבר

גליון "נועם שיח" פון אב"ד סאנטוב, מיט הספדים אויף האדמו"ר מקאסוב זצ"ל, באמערקט ביים ציון פון האדמו"ר מקאסוב זצ"ל

עבדא דמלכא קדישא

שיחות הוד נרגשות עמוסות בפרקי זכרונות נפלאים מפעלי חייו של
כ"ק מרן אדמו"ר מקאסוב וצוק"ל

עם סגל תלמידים ומקורבים הממאנים להינחם אחרי האבידה הגדולה
 במלאות שנה להסתלקותו - כ"ג בסיון תשפ"ד - תשפ"ה

התקנה וההוראה:

**"את התקנה עשיתי לטובת הבחורים, לא בשביל
 שאתה לא תוכל לישון בלילה"**

הרבי מיהר לקרוא אליו את המנהל וביקש ממנו
 שיקבל תיכף ומיד בחזרה את הבחור לשיבה. אמר
 המנהל: "איני מבין, הרי את התקנה הזו תיקן הרבי,
 והבחור אינו שומע לקול ההנהלה?". אבל הרבי השיב
 לו: "אף על פי כן, הבחור מסתובב ברחוב ומוכרחים
 להחזירו לשיבה!" המנהל לא הבין והמשיך לתמוה:
 "הרי הרבי עשה את התקנה הזו שנועדה כדי שיקיימו
 אותה, ממילא בחור שאינו מקיים את תקנות השיבה,
 צריכים להרחיקו מהשיבה!"

השיב לו הרבי בחריפות: "דו קענסט שלאפן ביינאכט
 אין די צייט וואס א בחור דרייט זיך אויף די גאס?? איך
 האב געמאכט א 'תקנה' פאר די בחורים, איך האב נישט
 געמאכט א 'תקנה' אז דו זאלסט נישט שלאפן ביינאכט!
 און אייב דו קענסט יא שלאפן, איז טאקע א פראבלעם!"
 (אתה מסוגל לישון בלילה בזמן שבחור מסתובב
 ברחוב? אני עשיתי 'תקנה' לבחורים, אבל לא עשיתי
 'תקנה' שאתה לא תישן בלילה, ואם אתה כן מסוגל
 לישון, זו באמת בעיה).

בקונטרס 'נועם שיח' (מט"מ תשפ"ד) הביא הגה"צ
 רבי שלמה זלמן פריעדמאן שליט"א אב"ד סאנטוב-
 לייקווד, מעשה מופלא:

ידוע ומפורסם הדבר שכ"ק מרן אדמו"ר מקאסוב
 וצוק"ל, כיהן בנשיאות של הרבה מוסדות תורה, לא
 רק בבורו פארק, אלא גם בלייקווד ובמאנסי. המוסדות
 הללו שהיו בנשיאותו ועוד הרבה מוסדות אחרים, היו
 מתייעצים עם רבנו על כל צעד ושעל, וכל דבר קטן
 כגדול יביאון אליו.

היתה ישיבה אחת שהרבי תיקן שם 'תקנה' מסיימת
 לבחורים, והיה בחור אחד שלא קיים את התקנה. נו,
 בחור שאינו מקיים את תקנות השיבה, הלך המנהל
 וזרק את הבחור מן הישיבה. הבחור הסתובב בשברון
 לב ברחוב העיר עד שהגיע לפתח ביתו של הרבי
 ודפק על הדלת. הרבי פתח את הדלת והבחור החל
 לשפוף את ליבו, באמרו שהוא מסתובב ברחוב באפס
 מעש, כיון שזרקו אותו מהישיבה והוא אינו יודע מה
 לעשות.

עש"ק פרשת בהעלותך | י"ז בסיון תשפ"ה | המגשר תורני יג

Tena'im for daughter of the Santov Rav, shilita. The Kosover Rebbe, shlita, is wishing mazel tov to the Santov Rav.

חֲמַדַּת יָמִים אוֹתוֹ קִרְאָת

הלכתי לבית הרבי זצ"ל והכנסתי גליון 'נועם שיח' לתוך תיבת הדואר שלו. בדיוק באותו רגע נפתח דלת הבית, והרבי יצא לקראתי, ואז נעניתי ואמרתי להרבי: כעת נודע להרבי מי הוא הגבאי שלי... הרבי נענה לעומתי ואמר לי: גם לי יש גבאי כזה...

אב"ד סאטנב לייקווד הגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א, בסיפורי הוד על שאר בשרו כ"ק מרן אדמו"ר מקאסוב ארה"ב זצ"ל, במלאת שנה להסתלקות

גליון 'נועם שיח' לתוך תיבת הדואר שלו. בדיוק באותו רגע נפתח דלת הבית, והרבי יצא לקראתי, ואז נעניתי ואמרתי להרבי: כעת נודע להרבי מי הוא הגבאי שלי... הרבי נענה לעומתי ואמר לי: גם לי יש גבאי כזה... בשנים הראשונות לעלותו של ידידי ושי"ב כ"ק האדמו"ר מקאסוב זצ"ל על כס האדמו"רות, שהייתי בשנה אחת בשמחת תורה בבארא פארק, ולנעילת החג הלכתי לעריכת השולחן, וראיתי שהוא עורך טיש נעילת החג מפואר, בהשתתפות ציבור גדול, ואחר הטיש הלכתי לבקר את שארת בשרי אמו הרבנית שתחי' שגרה בבנין הבית המדרש שם.

כשפניתי שוב לביהמ"ד, נשתוממתי לראות את האדמו"ר מקאסוב שהוא פושט את השטריימל ואת הבעקטישע ומפשיל את שרווליו ועוסק בעבודת הקודש לנקות את מה שנשאר מעריכת השולחן של נעילת החג. כשראה הרבי שאני מסתכל עליו, צחק ואמר לי בשפה האנגלית This is what it's all about [כלומר: על זה עומדת כל האדמו"רות]...

סיפר לי הרה"ג ר' הערשל דאזענפעלד שליט"א סגן מנהל ת"ת וויזשניץ במאנסי, ששמע מאת הרה"ג ר' אהרן ישראל גארעלניק שליט"א מירושלים, שמידי שנה בשנה כשהאדמו"ר מקאסוב היה מבקר בארץ ישראל, היה הוא כותב את הדברי תורה של הרבי שנאמרו במקהלות עם רב.

לפני שנה (תשפ"ג) קיבץ את כל התורות של הרבי וכרכם בכריכת עור מהודרת והגישם לפני הרבי למתנה. כשהגיש את המתנה להרבי שאל את הרבי איך מוצא חן הספר בעיני הרבי? אמר לו הרבי "הספר מוצא חן בעיני, המחבר אינו מוצא חן בעיני"...

(נועם שיח - מסו"מ תשפ"ד)

סיפר לי כ"ק מרן אדמו"ר מדינוב ביתר שליט"א, שבשנות בחרותו למד בישיבתו של פוסק הדור הגאון בעל "שבט הלוי" זצ"ל, וכל שבוע היה רואה את שאר בשרי הרבי כ"ק אדמו"ר מקאסוב זצ"ל (כ"ג סיוון תשפ"ד) שהיה אז אברך צעיר לאחר חתונתו, והתגורר באותה תקופה בבני ברק - כשהוא מופיע אחר הסעודה בבית המדרש ונעמד ליד הסטנדר והוגה בתורה הקדושה בהתמדה עצומה, כשהוא - האדמו"ר מדינוב - הולך לנוח אחר הסעודה, וסיפר הרבי מדינוב, שכשהוא חוזר סמוך לתפילת מנחה ראה את הרבי מקאסוב עדיין לומד, כך היה לומד כל שבוע ברציפות מאחר הסעודה עד לאחר מנחה, ומחזה זה היה נשנה מידי שבת בשבתו... שמועתי שבמקום מסוים לא היה עירוב, והאדמו"ר מקאסוב נכנס לעובי הקורה וסידר את ענין העירוב על הצד היותר טוב. היו כמה אנשים שהעריעו להם ענין העירוב שם, והיה להם טענות על הרבי וחלקם אף ניסו לשכנע אותו שיחזור מדעתו בענין זה.

שאל אחד את הרבי למה הוא צריך להיכנס לענין זה לסדר עירוב כשיש אנשים שמפריעים לו על כך, ולמה בוער בקרבן ענין זה? אמר להם הרבי, הלא יש אנשים שיושבים בביתם על כסא גלגלים, והם רוצים להגיע לבית המדרש, ואם לא יהיה עירוב איך יגיעו לשם? הלא לא יהיה להם מי שיבא לקחת אותם לבית המדרש! ולכן אני פועל בכל כוחי לסדר עירוב...

גבאי שכזה

הרבה פעמים כשהייתי נוסע לבארא פארק, הייתי מכניס לתוך תיבת הדואר שלו איזה גליונות של 'נועם שיח'.

פעם אחת בהיותי בבארא פארק הלכתי לבית הרבי זצ"ל והכנסתי

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

דרשו | רח' הקבלן 45 ירושלים | 02-5609000 | לשאלות ופניות בכל נושא: Ls@dirshu.co.il

משולחן הקוראים

בס"ד, שלום וברכה לכבוד מערכת אפריון לשלמה

ייש"כ עצום על האוצר הגדול הגליונות "נועם שיח" שהוא עונג נפלא וממש מחיי נפשות ישראל. אשריכם ואשרי חלקכם.

ראיתי בגליון ("נועם שיח" פרשת אחרי תשפ"ד) שאמר הרב שליט"א לכ"ק אדמו"ר מווישניץ-בארא פארק שליט"א ש"בארא פארק" הוא ה"שווייץ" שלו...

רוצה אני להוסיף דבר נחמד שראיתי ב"לוח דבר בעתו" להגה"צ ר' מרדכי גנוט שליט"א (כ"ג סיון תשע"ה) שכתב שפעם התבטא כ"ק מרן אדמו"ר מקאסוב זצ"ל (שהיארציט הראשון שלו הוא ביום ה' פרשת שלח) "מין שווייץ איז דער כותל המערבי"...

תצליח בעבודתכם הקדושה בס"ד

הערשל קליין
ברוקלין

ב"ה, קיבלתי את הקונטרס הנפלא **'נועם שיח' - 'שרגא בטהרה'** על הרה"ק מקאסוב צוק"ל.

הדברים הנכתבים שם היו כמים קרים על נפש עייפה, ואני יודע על כמה וכמה חסידים ואנשי מעשה שקראו הגיליון מתחילתו ועד סופו, ובירכו עליו הלל הגדול בהנאה מושלמת.

זכיתם לעשות נייחא לאותו צדיק וקדוש, אשר זכרו עומד לעד בקרב כל מכיריו ומעריציו בכל רחבי תבל, זכותו הגדולה תגן עלינו ועל כל ישראל אמן!

מוקירכם בהוקרה ובהערצה

יוסף מאיר האס
רמת ויז'ניץ חיפה

די נשמה הערט

אחר שהופיע הגליון "נועים שיח - שרגא דנהורא", על כ"ק אדמו"ר מקאסוב צוק"ל (נועים שיח מטו"מ תשפ"ד, מס' 260), פנה אלי הרה"ח ר' מנשה זילבער שליט"א, ממקורביו הגדולים של הרבי צוק"ל, ואמר לי שרוצה להוסיף על מה שהובא ב"נועים שיח", אודות ההערכה המופלגת שהעריץ כ"ק אדמו"ר מקאסוב צוק"ל את הרה"ק מטאהש זי"ע, וסיפר לי מעשה, שהוא בעצמו ראה בעיניו.

ומעשה שהיה כך היה: בחודש אייר שנת תשע"ה, כשלושה חדשים קודם הסתלקותו של הרה"ק מטאהש זי"ע לגנזי מרומים, התבטא האדמו"ר מקאסוב, שיש לו תשוקה גדולה לראות את פני הרה"ק מטאהש. מספר ר' מנשה: לקחתי את הרבי ברכבי ונסענו לקנדה, ובמהלך הדרך הכנתי את האדמו"ר מקאסוב, שידע שמצבו של הרבי מטאהש אינו כמקדם, כמעט שאינו מגיב, הוא יושב בלי שום תנועה, וברוב הזמן עיניו עצומות, אין יודעים אם הוא שומע מה שמדברים אליו או לאו, הרבי אינו מדבר כלל, לעתים נדירות אפשר להבחין שעונה "אמן", אבל לא יותר מזה.

הרבי מקאסוב נענה אלי: ווען א צדיק לעבט נישט, מענטשן רעדן זיך אויס צום צדיק "הייליגער צדיק" וכו', צו וועמען רעדט מען דא? נאר מ'רעדט צו די נשמה, אז מ'רעדט צו די נשמה דעמאלט הערט מען! [כשהצדיק כבר אינו בין החיים, באים אנשים ושופכים את ליבם אצל הצדיק, "הצדיק הקדוש" וכו', אל מי הם מדברים? אלא שהם מדברים אל הנשמה, כשמדברים אל הנשמה אז שומעים]...

המשיך הרבי מקאסוב: איז ממילא איז דא נישט ערגער, אז דער צדיק לעבט אבער ער רעדט נישט, ער ריעגירט נישט, אויב מ'רעדט צו די נשמה וועט די נשמה הערן [על כן כאן לא גרע מזה, כשהצדיק חי אבל הוא אינו מדבר, הוא אינו מגיב, אם מדברים אל הנשמה אז הנשמה שומעת]. מספר ר' מנשה: שאלתי את הרבי מקאסוב "איך מדברים אל הנשמה?", אבל הרבי לא ענה לי.

כשהגענו ל"קרית טאהש", התבטא האדמו"ר מקאסוב שהוא רוצה ללכת תיכף ומיד לראות את פני קדשו של הצדיק. כשנכנסנו למעון הרבי, הכינו הגבאים ג"כ את האדמו"ר מקאסוב שידע מה מצבו של הרבי, ואמרו לו שידע שהרבי מטאהש יושב על כסאו, אבל אינו מגיב כלום, ואינו מדבר כלום, במשך רוב הזמן עיניו עצומות, וכדאי שידע קודם כניסתו שלדאבון לב זהו המצב...

הרבי מקאסוב אמר שהוא רוצה להיכנס לבדו לחדר הרבי מטאהש, ואכן הרבי מקאסוב נכנס, והגבאים יחד עם ר' מנשה נשארו בחוץ. לאחר זמן מה פתחו הגבאים את הדלת, וממש קפאו על מקומם! הם פקחו זוג עינים גדולות, ונשתוממו למראה עיניהם, הרבי מקאסוב יושב ומדבר אל הרה"ק מטאהש, און דער רבי האט זיך געווארפן! [והרבי מזדעזע מצד לצד], הם לא ראו כדבר הזה כבר זמן רב! הגבאים נשארו על עמדם, וראו איך שהרבי מקאסוב ממשיך לדבר אל הרבי מטאהש, והרה"ק מטאהש מלא התרגשות עד שהוא מתנועע כל הזמן.

כאשר הרבי מקאסוב יצא מן הקודש, הסתכלו עליו כולם במבטי פליאה והשתוממות, והרבי מקאסוב נענה אל ר' מנשה "איך האב דיר געזאגט, אז מ'רעדט צו די נשמה הערט מען!" [אמרתי לך, כאשר מדברים אל הנשמה שומעים]...

ברצותי לדעת יותר פרטים, יצרתי קשר עם הרה"ח ר' ראובן מנחם שווארץ הי"ו, משמש בקודש רבות בשנים אצל הרה"ק מטאהש זי"ע, אשר בשנים האחרונות בפרט שהיה בקביעות ליד הרבי, וכמעט שלא זהו ידו מתוך ידו. ר' ראובן מנחם אישר לי שהעובדא הוא אמת לאמיתו, וכך בדיוק אירעו הדברים עם כל הפרטים שמסרתי, ואין לו מה להוסיף על כך כלום.

אבל יש לו להוסיף עובדא אחרת שראה בעיניו: מעשה ביהודי מניו יארק, שלא נמנה בין חסידי טאהש, אשר רבות בשנים היה מגיע אל הרבי זי"ע בכל ראש חודש להתברך. גם בשנותיו האחרונות, כאשר הרבי היה שרוי בחולשה יתירה, וכלפי חוץ כמעט שלא עשה כלום, עכ"ז עשה היהודי את דרכו הארוכה מניו יארק עד לקרית טאהש בקנדה בכל ראש חודש.

בתקופה האחרונה של הרבי על אדמות, כאשר הרבי היה חלוש מאוד, וכמעט שלא הגיב כלום, ביקש האיש הזה מאביו שיבוא עמו פעם אחת אל הרבי לטאהש. אבל אביו אמר לו "וואס האב איך יעצט צו קומען, דער רבי טוט גארנישט, ער רעדט גארנישט, ער קוקט נישט, ער ריעגירט נישט, ער ווייסט נישט וואס טוט זיך מיט זיך" [מה יש לי לבוא עכשיו, הרבי אינו עושה כלום, הוא כלל אינו מדבר, הוא אינו מסתכל, הוא אינו מגיב, הוא אינו יודע מה קורה עמו]...

אמר הבן לאביו, שאין זה אמת, אכן הרבי חלוש מאוד, אבל הרבי יודע טוב מאוד מה קורה מסביבו, לפעמים יכולים לראות שהרבי פותח את עיניו, ואז שייך להבחין איך שהוא מסתכל, ורואים בחוש שהרבי יודע טוב מאוד וואס עס טוט זיך [מה שקורה] לפעמים הרבי מנענע בראשו, לפעמים הרבי אומר "אמן", וכדאי מאוד לבוא. אמר האב לבנו "בשביל לראות את צורת הצדיק אני יכול להישאר בביתי, ולהסתכל על תמונה", אבל הבן הפציר מאוד באביו, ולבסוף, הסכים האב לבוא אל הרבי.

במשך כל הדרך התאונן האב "מה היה הצורך לקחת אותי לנסיעה ארוכה כזו, הרי ממילא לא אראה שם כלום, הרבי אינו מגיב למה שקורה מסביבו ואינו יודע מה קורה עמו".

האב ובנו הגיעו לטאהש, וכאשר נכנסו אל הרבי, ניגש תחילה הבן עם קוויטל כדרכו בכל ראש חודש. הגבאי תיאר בפני הרבי שזהו אברך פלוני המגיע בכל ר"ח. הגבאי קרא את השמות הכתובים בקוויטל. הרבי הרים את ראשו, פתח את עיניו והסתכל עליו בחביבות, וחייך אליו. לאחר מכן קראו להאב שיש אל הרבי, ותיכף כשניגש אל הרבי, הוריד הרבי את ראשו, ונשאר במצב זה כל הזמן. ניסו לומר להרבי שזהו אביו של האברך שהיה כאן מקודם, קראו לפניו את שמו מן הקוויטל, אבל הרבי נשאר בראש מורכן ובעיניים עצומות, ולא הגיב כלום...

הרה"ק מטאהש זי"ע סוף ימיו

משולחן הקוראים

לכבוד מערכת אפריון לשלמה ובראשם הגה"צ אב"ד סאנטוב שליט"א

נפלאתי מאד ממה שהופיע ב"נועם שיח" (פרשת ראה תשפ"ד, מס' 262) ממה שאירע בעת שכ"ק אדמו"ר מקאסוב זצ"ל ביקר אצל כ"ק אדמו"ר מטאהש זצ"ל, ודיבר אל "הנשמה"...

ובתוך דבריו כתב שם שאמר האדמו"ר מקאסוב זצ"ל: כשהצדיק כבר אינו בין החיים, באים אנשים ושופכים את ליבם אצל הצדיק, "הצדיק הקדוש" וכו', ע"ש.

וזה היתה תמיה בעיני, שהלא נאמר בפרשה זו פר' שופטים (דברים י"ח, י"א) "לא ימצא בך וגו' ודורש אל המתים".

בברכת הדיוט

משה ווייס

ברוקלין נ.י.

תשובה

סיפר הרה"ח ר' אליעזר יודא פויגלעל שליט"א מנהל כללי של רשת הכוללים דחסידי ראחמיסטריווקא, ששמע מאחד מחשובי ראחמיסטריווקא, שלפני שנים רבות שאל את כ"ק מרן הגה"ק מראחמיסטריווקא זי"ע: אם היה אחד מקושר לאיזה צדיק בחיים חיותו של הצדיק, ונסתלק הצדיק, והוא רוצה ללכת לציון של הצדיק הזה, האם יגיד שם תהלים ותו לא, או אפשר לדבר עם הצדיק, ואם כן שייך, אז איך מדברים אל הצדיק?

וענה לו הגה"ק זי"ע: אזוי ווי ביים לעבן... (ר"ל, אפשר לדבר עם הצדיק כמו שהיה רגיל לדבר עמו בחיים חיותו).

ויש להעיר: יתכן שזה דוקא אצל "צדיק", כי צדיקים במיתתן קרויים חיים (ברכות דף י"ח עמוד א'), וי"ל...

Shavuot at K'Hal Zichron Elazar Santov

משולחן הקוראים

מאד נהניתי מאת הקובץ הנפלא "נועם שיח - שרגא נהורא" על כ"ק רבי שרגא פייביש האדמו"ר מקאסוב זצ"ל.

ובסוף הקובץ כתב שאמרתם להרה"צ רבי מנחם מנדל שליט"א, האדמו"ר מקאסוב החדש: אינך צריך למלא את הנעליים של אביך, אתה צריך (לילך) [ללכת] (עם הנעליים) [בנעליים] שלך. ("עם הנעליים" = להחזיקם ביד וללכת עמם...)

אגב, יתרה מזו היה עליכם להגיב לרבי החדש: **אפילו אסור בכלל לנעול נעליים של נפטר, והיכי סלקא אדעתיה לנעול (ולמלא) את מנעליו של אביו?** ואדרבה, עולה בדעתי רעיון נפלא, סייעתא לדבריהם: לכן הורו לנו קדמונינו (ס"ח ס' תנד) שאין לנעול נעליים של נפטר, כי אדרבה, **על כל בן או תלמיד לצעוד אך ורק בנעליים של עצמו, לפי יכולותיו, אפיו ודעתו. עליו רק ללכת/לצעוד בנתיב שהמנוח התווה לנו בצדקותו הגדולה...**

בברכת ברכה והצלחה

מרדכי גנוט

בעל לוח "דבר בעתו"

פון אלע אויסגאבעס, זשורנאלן, גליונות, צייטונגען וכדו' וואס איז ארויסגעקומען די לעצטע פאר וואכן אויף קאסובער רבי זצ"ל איז דער "נועם שיח" **דו בעסט אויף די בעסט!** עס איז **ארגינעל**, מיט א ריכטיגע **קאסובער חן**, עס דערקענט זיך די נאנטקייט וואס קאסובער רבי זצ"ל האט געהאט צו להבח"ל הגה"צ אבד"ק סאנטוב שליט"א. **וכמים פנים אל פנים!**

כה לחי מיט סייעתא דשמיא אויף ווייטער

לייבוש ליש

דער קובץ "שרגא דנהורא"

הערליך ממש!!! מתוק מדבש!!!

די אריגענעלקייט, און די '**נארמאלע**', אבער הייליגע נקודות פון דעם אדם גדול - אזוי שיין ארויסגעברענגט!!!

א הערליכע ארבעט ווי תמיד!

א גרויסן ישר כח!!

מאיר גאדינגער

וויאזוי מ'ווייסט אז דער שידוך איז דאס ריכטיגע

הגה"צ אב"ד סאנטוב

(גליון נועם שיח, פ' חקת תשפ"ד)

איך האב אמאל געפרעגט
ידידי ש"ב להבחל"ח כ"ק
אדמו"ר מקאסוב זצוק"ל, אז ווען
א איד שטייט אין דער פרשה פון שידוכים פון די קינדער
און ער האט עטליכע הצעות, יעדער פון די שידוכים האט
זיך זיינע מעלות און זיינע חסרונות, וויאזוי קען א מענטש
וויסן וועלכער איז דער ריכטיגער שידוך?
האט מיר דער רבי געענטפערט, "ווען מ'וועט דיר
ארומבינדן מיט א שטריק און פארמאכן דיינע אויגן און
דיך שלעפן ביז אהין, דעמאלטס וועסטו וויסן אז דאס איז
דער ריכטיגער!"

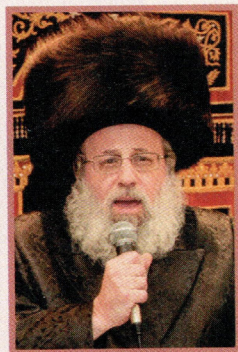
קאסוב'ער רבי'נס יחוס

הגה"צ אב"ד סאנטוב

(גליון נועם שיח סאנטוב, פ' מטו"מ תשפ"ד)

איך האב געהערט פון א באגלייבטן מענטש, וואס
ער איז געווען ביי מיין קוזין כ"ק אדמו"ר מקאסוב
זצ"ל, און ער האט געבעטן פונעם רבי'ן אז ער זאל
אים אויסרעכענען זיין יחוס.

האט אים דער קאסוב'ער רבי גענטפערט: "ר'
שלמה זלמן סאנדער (מחשובי חסידי סאטמאר אין וויליאמסבורג) איז מיין פעטער, און
סאנטובער רב איז מיין קוזין..."

אב"ד סאנטוב – לייקווד הגרש"ז פרידמן שליט"א, אודות כ"ק אדמו"ר מקאסוב ארה"ב זצ"ל

**I'm in the הרבי באנגלית
business long enough - כלומר 'אני
נמצא בעסק הזה מספיק זמן כדי לדעת'..**

אב"ד סאנטוב – לייקווד הגרש"ז פרידמן שליט"א, אודות כ"ק אדמו"ר מקאסוב ארה"ב זצ"ל

ידע שחמיו הוא אדם קר מזג, ואין לו רגשות, ומה גם שחמיו כמעט לא הכיר את אביו, היות שנתנייתם בקטנותו, ובנוסף לכך הרי בני המשפחה האחרים כבר נתנו כמה וכמה פעמים שמות על שם אבי חמיו, על כן סבר שבודאי לא יראה איכפת לחמיו, אם לא יקרא על שם אביו, אלא יתן את שמו של הצדיק, כדי לפשוט את ספיקו, שאל את כ"ק אדמו"ר מקאסוב זצ"ל, איזה שם יתן. והרבי השיב לו: דו קענסט דאס נישט טון צו דיין שווער, דו מוזט געבן א נאמען נאך דיין שווער'ס טאטע! [אתה לא יכול לעשות את זה לחמין, אתה מוכרח לקרוא לבנך על שם אביו של חמין]...

ניסה האברך לומר להרבי, שחמיו אינו מסוג האנשים שיש להם אמוציות, הוא אינו בעל הרגש בכלל, וממש חבל שלא יקרא לבנו על שמו של צדיק גדול, אבל הרבי אמר לו בשנית: דו קענסט דאס נישט טון צו דיין שווער, געב א נאמען נאך דיין שווער'ס טאטע [אתה לא יכול לעשות את זה לחמין, תן את שמו של אבי חמין], וכן עשה.

במעמד הכרית השתתף הרבי זצ"ל, וחמיו של האברך קם לשאת דברים, בתחילת דבריו הודה להשי"ת על שזכה לקרוא לעוד נכד על שם אביו, והתחיל לדבר אודות אביו, ובאמצע דבריו פרץ בבכי כמה פעמים...

אח"כ אמר האברך להרבי: עכשיו אני רואה שהרבי אכן צדק. אמר לו באנגלית business long enough - כלומר 'אני נמצא בעסק הזה מספיק זמן כדי לדעת'..
(נעים שיח - מסר"מ תשס"ד)

שמעתי מהאדמו"ר מקאסוב (בארה"ב) זצ"ל, שזקינו הגאון האדיר בעל "שבת הלוי", לא היה מעולם מאלו האנשים אשר רגילים לנסוע ולהתפלל על הציונים והמקומות הקדושים - כל ער"ח או עשרת ימי תשובה וכדומה - הוא היה הולך רק מביתו לשיבה או לביהמ"ד וחזרו וטו ולא.

מידי פעם - מספר האדמו"ר מקאסוב זצ"ל - שהה אצל זקינו בעל "שבת הלוי" - והוא היה אז יותר מבן תשעים - ובאמצע שיחתו עמו אמר לו: אולי נלך ביחד להתפלל במקומות הקדושים... והשיב לו ה"שבת הלוי", "אין לי זמן"! והרהיב נכדו הנ"ל עוז, ושאל את זקינו בתמהום: מזה הפירוש ש"אין לך זמן", והלא הסבא כבר למד את כל התורה כולה!...

הביט עליו זקינו ה"שבת הלוי" בעיניו הטוהרות ולא התווכח אתו... ואז אמר לו דבר נורא, ובדבריו לא ראו באמת מה שעל לבו, וכה אמר לו: לא טוב ולא כדאי לצאת החוצה אל הרחוב כשאין צורך גדול בכך, כי ראה אחת שאינה טובה יכולה לקלקל את כל עבודת ימי חייו של האדם!...

פלאים פלאים! יהודי גדול בישראל - בגיל מעל תשעים - והוא מפתח לצאת החוצה לרחוב! האם חידוש הוא שעצם מציאותו משפיע ריאת שמים על כל העומדים סביביו!?!...

סיפר לי אברך, שכאשר נולד בנו, רצה לקרוא לו על שם איזה צדיק, אלא שנסתפק בדבר, מצד אחד, לחמיו לא היה אבא, והוא עדיין לא קרא לאחד מבניו על שמו של אבי חמיו, ומצד שני,

על אלה אני קובי

The Kossover Rebbe, Zt"l

Excerpts from a hesped delivered by Harav Shlomo Zalman Friedman, shlita. Rav, K'hal Zichron Elazar Santov, Lakewood, NJ

HAMODIA STAFF

The Last Tisch

On Sunday, *Parashas Korach*, 5784, *Klal Yisrael* was grieved to learn of the passing of my dear friend and relative, the Kossover Rebbe, zt"l. The Rebbe was a beacon, a genuine "*shraga hame'ir*," illuminating the path for thousands of people who followed his light. It is an irreplaceable loss.

Eivel yachid asi lach; I grieve as an individual as well. Aside for being relatives, we grew up together in Boro Park, on the same block. We were very close, and because I didn't have brothers, I always viewed him as my older brother.

The Rebbe, zt"l, and his brother, yb"t, the Rebbe of Zalishchik, *shlita*, would come play together in our house after *cheder*. Likewise, I was a *ben bayis* in the Rebbe's parents' home, because for many years, my mother, a"h, worked managing the clothing store owned by the Kossover Rebbeztzin, a"h, the Rebbe's mother.

We were not allowed to make a *sukkah* in the place where we lived, so every year, my parents and I would eat the Sukkos meals with the Kossover-Zalishchiker Rebbe, Harav Avraham Yehoshua Heschel Hager, zt"l, the Rebbeztzin, a"h, and their two sons, the Rebbe, zt"l, and his brother, the Zalishchiker Rebbe, *shlita*.

After his marriage, the Rebbe lived in Eretz Yisrael for a short time, and then returned to Boro Park, settling on our block, a couple of houses away from us. Throughout the years, we maintained close ties. The Rebbe attended almost all our family *simchos*. Even last year, 5783, the Rebbe came to Lakewood to attend the wedding of my daughter, dressed in his Shabbos garb.

After the passing of my father, z"l, my mother, a"h, was not able to live alone. She didn't want to leave Boro Park, so for a time, she lived in the home of the Rebbe's mother, the Kossover Rebbeztzin, a"h, until she moved into our home in Lakewood.

The Rebbe visited our home a number of times. When I moved into the house, the Rebbe affixed the *mezuzah* to the front door. He also left a great impression when he visited our *Beis Medrash*. When we were building the *mikveh*, the Rebbe came to inspect it and to study the building plans. He also came to visit my mother, a"h, while she lived with us.

The Kossover Rebbe, zt"l, at a tisch on Chol Hamoad Sukkos. Seated is, yb"t, Harav Shlomo Zalman Friedman.

The Kossover Rebbe in Lakewood last year (l) at the wedding of the daughter of Harav Shlomo Zalman Friedman. The Rebbe dancing with Harav Friedman.

"*MeiHashem mitzadei gever konanu*, From Hashem, a mighty man's steps are established" (*Tehillim* 37:23), and I spent *Shabbos Parashas Acharei Mos* this past year (5784) in Boro Park. Because I hadn't attended a tisch of the Kossover Rebbe for a long time, I decided to attend on Friday night that week.

When I inquired, I was told that the Rebbe would come in at about 11:30, and

the tisch would be very short, because of his weak state. I came at the appointed time, and the *tzibbur* waited nearly an hour for the Rebbe to arrive.

He came in a wheelchair, but walked into the *Beis Medrash* on his own feet. I felt overcome with awe and trembling when I saw how weak the Rebbe was; his pure body was gaunt and shrunken.

When the Rebbe noticed me, he smiled broadly and nodded vigorously

(before the Rebbe came, the *gabbai'm* told me that we could not greet him with a handshake because of his condition). The Rebbe seated me next to him, and his brother, the Zalishchiker Rebbe, *shlita*, was seated on the other side of the Rebbe.

It was evident that the Rebbe was exerting himself tremendously. The tisch lasted an hour and a half. The Rebbe was burning like fire, and he motioned extensively with his holy hands. He didn't have strength to sing, nor did he say Torah. He didn't have a voice, and had to indicate in the *siddur* which *niggunim* to sing.

Among other things, the Rebbe instructed us to sing a lot of the Yamim Noram *niggunim* -- *Chamol, Ein Kitzvah* and many others. We didn't give *l'chaim*, we didn't pass by to say good Shabbos, and the Rebbe did not distribute *shirayim*.

When the tisch ended, the Rebbe again smiled at me broadly and nodded, and then left the *Beis Medrash*.

Who would have dreamed then that this would be the last tisch where we would merit to see the Rebbe's *avodas kodesh* in this world? Who thought then that the Rebbe's broad smile and nod were actually in farewell...

***

You Can Ignore Me

A few years ago, there was a child who was not in a school and was sitting at home. There was one institution that I felt was very suited to this child, and I worked with the administration to accept the child, but I was unable to convince them.

I reached out to the Kossover Rebbe and asked if he could help get this child into this institution, and the Rebbe said to me, I've already been involved with this *mesad*, and I am also not always successful, but I'm going to try, *Be'ezras Hashem*.

The Rebbe contacted one of the members of the *hanhala* and asked him to accept the child, but this person did not accede to the request and declined to accept the child. The Rebbe said to him, "You can ignore me, but you can't ignore the Santover Rav!"

The Rebbe worked tirelessly, and did not rest until indeed, they accepted the child...

על אלה אני קובי

The Kossover Rebbe in Lakewood visiting Harav Shlomo Zalman Friedman.

Harav Shlomo Zalman Friedman at the shivah of the Kossover Rebbe.

***

An Amazing Mofes of the Kossover Rebbe, zt"l

My *mechutan*, Reb Chaim Meir Fishman, told me that when his son – my son-in-law Reb Nossan Hersch – was learning as a *bachur* in Eretz Yisrael, he wanted to travel to Ukraine during *bein hazmanim* with a group of *bachurim*.

His son called him and told him that he wanted to make the trip, and remarked that while they were in Ukraine, they would travel from place to place in a light plane. His father said to him: "You can go to Ukraine, but I don't give you permission to travel in that light plane."

The son tried to argue with his father, and told him that everyone used such planes and there was no danger. But the father told him that based on the current situation, there was no way he could fly in that plane. The son told his father: "If my friends don't travel on that plane, then I won't either."

A few days later, when the son was already in Ukraine, my *mechutan's* phone rang. He answered and heard the voice of the Kossover Rebbe, who was in Eretz Yisrael for the summer. The Rebbe said to him: Today, I was at the *tzitzun* of the *heilige* Rama^z, and the *heilige* Ari Hakadosh, *zy"t*, and I had you and your children in mind in my *tefillos*!"

My *mechutan* thanked the Rebbe and hung up. He immediately began to wonder: "What had just happened? I've never gotten such a phone call from the Rebbe, and besides, I wasn't *maskir* myself recently to the Rebbe, nor did I speak with him recently. Why did the Rebbe suddenly think of me?"

He was truly amazed, because this was not at all the Rebbe's style!

A short time later, my *mechutan* heard

the news that a light plane with *bachurim* on board had crashed in Ukraine, and that all the *bachurim* had perished, *lo aleinu*. He was overcome by fear, knowing that his son was supposed to be on just such a plane, and his heart shattered. But a short time after that, he received a phone call from none other than his son...

"Tatty, I just want to calm you down," he said. "I'm sure you think I was on that plane. Indeed, it's the plane that my friends and I were supposed to be on, but we didn't go in the end..."

My *mechutan* was extremely emotional upon hearing that his son was alive and well, and offered heartfelt thanks to the *Ribono shel Olam*. But at the same time, he was gripped by fear, remembering that just a few hours earlier, the Kossover Rebbe had called him and said he had mentioned him and his sons in his *tefillos*...

He quickly called the Rebbe and told him what had happened and then exclaimed: "This is a *mofes* from the Rebbe! A Baal Shem type of story!" But the Rebbe laughed and waved off his words.

My *mechutan* did not give up, and didn't let the Rebbe be evasive: "I want the Rebbe to tell me, why did the Rebbe call me?" And the Rebbe said to him, "I will tell you the truth, I was at the Kosel, and I met your son, and he told me that he was traveling to Ukraine. Nu, in today's time, when a *yeshivah* *bochur* travels to Ukraine, we need to have him in mind in our *tefillos*!"

Incidentally, when I repeated this story, one of the listeners remarked that it was such an exceptional story, it's a shame it should not appear in a *Noam Siach* (knowing that I don't usually bring stories of *mofsim* there, only

things that we can learn from...)

I told him, "The greatest *mofes* is that he merely heard that a *bochur* was traveling to Ukraine, and he davened for him; those kinds of *mofsim* I do bring in the *Noam Siach*!"

***

He Doesn't Give In

During the Rebbe's illness, he once had to travel to Germany for treatment. When I heard that the Rebbe was going, I gave him a package of *Noam Siach* booklets to take along so he could peruse them. I then added, "One doesn't always have to learn 'Rav Shimon Shkop'; one can also learn easier things sometimes!"

I later repeated this to one of the Rebbe's confidants, and when he heard this, he laughed and said, "The Rebbe doesn't give in! In the most difficult situations, he learns the most complex *suzyos*!"

***

I Also Have Such a Gabbai

When I traveled to Boro Park, I would often put some *Noam Siach* issues into his mailbox.

Once, while in Boro Park, I went to the Rebbe's house and put a *Noam Siach* into the mailbox. Just then, the door opened, and the Rebbe came out towards me, and I said to him, "Now the Rebbe knows who my *gabbai* is." And the Rebbe answered me, "I also have such a *gabbai*."

***

This Is What It's All About

In the early years, after he became Kossover Rebbe, I was in Boro Park for

Simchas Torah, and I went to his *tisch* for *ne'ulas hachag*. I saw that he conducted a magnificent *tisch*, with a large crowd. After the *tisch*, I went to visit his mother, the Rebbetzin Malka (Malchi), *a"t*, who was related to me. She lived in the building of the *Beis Medrash*.

When I came back to the *Beis Medrash*, I saw the Kossover Rebbe taking off his *shtrimeil* and *bekeshe*, rolling up his sleeves, and working to clean what was left of the *ne'ulas hachag tisch*. When the Rebbe saw me looking at him, he chuckled and said in English, "This is what it's all about..."

***

That's When We Wake Up

The Kossover Rebbe once said something very piercing: When we say *Ashrei Yeshvei Veisecha*, we say the praises of Hashem, "*Tov Hashem lakol v'rachamav al kol maasav*," but we don't make much of a deal out of it. When it comes to "*Posei'ach es yadecha*," when we're talking about our own *parnassah*, that's when we wake up..."

***

The Real 'Successor'

When I came out of *nichum aveilim* for the Kossover Rebbe, someone asked me, "Nu, who is the real 'successor'?"

I answered him, "*Klal Yisrael*!" If each person will improve his deeds a little bit, and each one will add a bit of "*Torah-avodah-gemilus chassadim*," then perhaps we will all be able, together, to fill the tremendous void...

These divrei zikaron were originally delivered in Yiddish. They have been translated and adapted by Hamodia staff.

קהל זכרון אלעזר סאנטוב

על שם הגה"ק רבי אלעזר לעוו זי"ע בעל "שמן דוקח" אב"ד סאנטוב
ועל שם נינו הנקרא על שמו הרה"ח הנעלה מוה"ר יעקב אלעזר פרידמאן ז"ל

Congregation Zichron Elazar
16 Irene Court Lakewood, NJ 08701

מנחת שי

לכל המשתתף במלוה מלכה עם \$50 ויותר

USB

ZELLE: zichronelazar@gmail.com

Cong. Zichron Elazar
16 Irene Court
Lakewood, NJ 08701

סמוכים זה לזה, ובני דורם תלו סמיכות הדברים **כעין עונש על מחלוקתיהם וחרימיהם שנידו זא"ז...** ואולי זה לכבודם, **כעין פיוס, שנעשו אוהבים**, ומחלוקת לש"ש סופה להתקיים (אבות ה, כ), כלומר, **שלבסוף יתקיימו הצדדים ויתאחדו** ("די"ב בשם שלשה"ק. בשו"ת מהר"י מינץ סי' י"ג מביא מחלוקת לענין מיאון).
מ382.

רפה: 500 שנה לפטי' הגמ"ר יעקב (ב"ר יצחק. מ998) פולק אב"ד פראג, לובלין,
קראקא (ר"ת פול"ק), אבי ה"חילוקים" בישי' פולין זצ"ל (מ67).

תקח: נפי' הגמ"ר משה (ב"ר שלמה) אמריליו בי' **"דבר משה"** זצ"ל.
תרכו: נפי' הגמ"ר יהודה (ב"ר ישראל) **אָסאד, בי' דברי מהר"א ושו"ת "יהודה יעלה", אב"ד סאודהעלי,** זצ"ל (מ1014).

תרמ: נפי' הגמ"ר יהושע (ב"ר אהרן) הלר בי' **"חוסן יהושע" "דברי יהושע" ו"בית תפלה"** זצ"ל (מ207).

תרסו: נפי' הגהק"ר ישראל חיים **העברי ברוין** זצ"ל. יא"צ זו' **רייזל** ב"ר שמשון כץ, **"אא באדר בי' תרנ"א.** על המצבה המשותפת נחרת **שְׁפָל הַבַּא אַל קַבְרָה** (קאלוב^ו) **יושע** וכו'.

תרץ: נפי' הגמ"ר **דב צבי** (בהג"ר עזריאל זליג) **קרלנשטיין** אב"ד מאלקין ראב"ד ירושלים בי' **"תפארת צבי"** זצ"ל (הה"ז^ו). מ992.

תשסג: נפי' הגמ"ר ישראל ארי' (ב"ר שמואל נטע) זלמנוביץ' אב"ד עכו בי' **"חיי נפש"** זצ"ל (פ"ת^ו).

תשפד: בליל ש"ק לס' **"וראיתם אותו – וזכרתם את כל מצוות ה'",** שקעה חמה שלא בעונתה, בעלותו בדמי-ימיו לשמי-גבוהים בהאי קטירא רב האי גאון וצדיק, כ"ק אדמו"ר ההצ"ר שרגא פייוויש (בההצ"ר אברהם יהושע העשיל; מקאסוב-זאלישמשיק) הגר זצ"ל, האדמו"ר מקאסוב, נצר קדוש לשושלת בית קאסוב-ויז'ניץ, לאחר מחלה קשה בה התייסר במשך למעלה משנה.

נערץ ונקדש היה הרבי זצ"ל בקרב המוני בית ישראל, נודע כגאון אדיר במכמני התורה, דיינא רבה ומורה הוראה לרבים, מופלג בתורת הרו, עובד ד' בדרגות רמות ונשגבות, שתפילותיו ושולחנותיו הרטיטו כל לב. אוהב ישראל ועמוד צלותהון. המוני יהודים בארץ ישראל בארה"ב ובתפוצות נהנו הימנו עצה ותושיה ונושעו בברכותיו ובתפילותיו.

בוצין מקיטפיה ידיע כי לגדולות נוצר. בלט בשקידתו העצומה בתורה, וביראתו הקודמת לחכמתו. בהגיעו לגיל מצוות בחודש טבתשל"א, הביאו אביו לארה"ק, וערך לו את שמחת הבר-מצוה בצל הקדש אצל ההק"ב 'אמרי חיים' זי"ע, ששמח בשמחתו והשתתף בה בהתרגשות עצומה. רבנו זצ"ל אמר, שבזכות ש"ב ההק"ב 'אמרי חיים' זצ"ל הוא נראה כפי שהוא נראה היום, כי במשך השמחה קיבל טללי אהבה ורגשי קודש מבעל 'אמרי חיים' לדברים שבקדושה במידה גדושה, וזכה לשאוב מבארו באר מים חיים 'חיות דקדושה'. אף הוא נשאר לשבות בצל הקדש, "און פון דעמאָלטס - האָב איך באַקומען גאָר אַן אַנדערען בליק אויפן לעבן - וואָס דאָס הייסט אַ חסידישן לעבן, וואָס איז דאָס שבת און ווי אזוי ס'דאַרף אויסקוקען". רבנו הגביהו לפסגות גבוהות

בשאיפות ובהליכות, ואותה שמחת בר-מצוה ליוותה אותו לכל החיים (ההג"ר מנחם מענדיל יואל אדלר שליט"א).

ההק"ב 'אמרי חיים' ביקש אז מאביו ההצראי"ה זצ"ל שיפתח בית-מדרש קאסובי, כדי שיישאר זכר לחצר הקודש קאסוב, ואכן חסידי קאסוב התלקטו במעונו בבורו-פארק, בו פרח ביהמ"ד קאסוב-זאלישטשיק, וכך חודשה חצר-הקדש קאסוב לשם ולזכר עולם. חדשים ספורים אח"כ, באדר תשל"א, כתב לו ההק"ב 'אמרי חיים' מכתב תמיכה נלהב. אף הוא עסק בהוצאתם לאור של ספרי זקנו ב' לקט עני' והספה"ק 'עבודת הגרשוני'. לימים הדפיסם בנו, רבנו זצ"ל, במהדורה חדשה ומפוארה.

בהגיעו לפרקו נלקח לחתן ע"י הגהצ"ר חיים מאיר (בהגר"ש) הלוי וואזנר ב' "מחשבת הלוי" זצ"ל והסתופף תדיר בצל ההק"ב "ישועות משה" זצ"ל, אליו התקשר בכל לבו נפשו ומאודו (בהסתלקותו בכ' אדר באדר תשעב כָּפָּהו מרורות מאין הנחם) אף הוא כתב מכתב עוז חביון לספר תולדותיו "בדחילו ורחימו", ממני נראית-נבטת דבקו ותתקשרותו הבלעדיות אליו. ברבות השנים, הוסמך להוראה ע"י זקנו הגדול ב' 'שבת הלוי' זצוק"ל וע"י גדולי ישראל. לימים שב לארה"ב, בה מינהו ההק"ב 'תורת מרדכי' זצ"ל כדומ"ץ בקהל 'תורת חיים' וי'ניץ בורו-פארק. עשרות שנים שרת רבנו זצ"ל בקדש כדיינא רבא. את כל הדבר הקשה הביאו אליו ובכל תורתו השיב והורה לכל השואלים בכל חלקי ההלכה.

לאחר הסתלקות אביו זצ"ל בשנתשנ"ט, פָּרַץ שֵׁם תפארתו ותפלותיו ושולחנותיו בנוסח וי'ניץ, נודעו לשם ולתהלה ברכ-עם הדרת מלך. כל שבת במחיצתו היתה מעין העולם הבא, לעילא ולעילא מכל ברכתא ושירתא. בערבי שבתות הסתגר הרבי לעבודת הכנה דרבה בינו לבין קונו. ולא יצא לביקורים אצל רבנים ואדמ"ורים, גם כשהתארח בעיר אחרת. "יום ששי הוא אצלי קדש, אינני הולך לביקורים ואינני מקבל קהל" – אמר. כל השבת היתה חטיבה אחת של אש קדש, ועד אחר ההבדלה לא היה שייך לדבר עמו בענייני חולין, בהיותו עדיין 'שבת' דיג' (ההח"ר מנשה זילבער הי"ו מבורד-פארק, מגדולי מקורביו זצ"ל).

מפורסם היה בהרבעת תורה וחסידות מלא חפניים. ברחבי בורקלין החרדית נודע כמשפיע מרכזי בכל ענייני הציבור בכלל ובפרט, ובכל הנושאים העומדים על הפרק ביהדות החרדית. אף הוא נודע כבעל מחשבה עמוק, בבהירות המוח והדעת בכל צעד ברוחניות ובגשמיות, בהבנה עמוקה, במחשבה, דיבור ומעשה. לעיתים קרובות ראוהו אחוז בשרעפי קודש ודבוק בעולמות נשגבים. הפלא היה כי עם רדתו אל העם, הבין והשכיל היטב למצב הדור, את מכאובם נשא ואת חֲלִים סבל באנחות ובגניחות מעומק הלב. ללא ליאות פעל לקירוב נפשות לשי"ת, רומם את ההשגות לחיות ולפעול למען כבודו יתברך, ובפרט להגיע לייעוד הנכסף - לאוקמא שכינתא מעפרא.

תדיר היתה דלתו פתוחה מתוך אהבה ומאור-פנים מיוחד לכל יהודי. בסבלנות אין-קץ ובענוות-חן ישב שעות ארוכות והאזין לצרות ישראל, בחכמה, פקחות וחריפות, והבנה עמוקה לבעיות וללבטי הדור; בענייני רפואה, סיוע לנשמות אבודות - דבר שעסק בו ללא ליאות, חזוק לבבות נשברים, הכוונת בחורי חמד לשיבות מתאימות והשכנת שלום בין אדם לחברו ובין איש לאשתו. את מלוא תשומת הלב וההערכה העניק לכל יהודי, ובענוותנותו ברך לשלום כל יהודי שפגש

ברחוב; בחן בחורים ואברכים והעניק כתבי הערכה, כדי להעמידם על במתי התורה והיראה. מכתב הסכמתו ללוחי הקטן נדפס בראש לוח ה'תשע"ח והריהו לפניכם בדמותו כצלמו:

הסכמת הרה"צ מקוסוב שליט"א

בעזהש"ת. יום שנכפל בו כי טוב לס' "ראה אנכי גותן לפניכם היום ברכה", כ"ג באב ה'תשע"ז

לכב' ידידי משכבר הימים, הרב מרדכי גנוט שליט"א

אחרי דרך מבוא הברכה והשלום.

על של עתה באתי בדברים אחדים בשבח הלוח היקר והחשוב של מע"כ, "דבר בעתו" יקרא, בו מסודרות כל הנהגות ימות השנה בסדר מעולה ומופלא, למחלקותיהן ולמדוריהן, אשרי עין ראתה. לא השאיר פנה חזוית, אותן לא נצל להחדרת מנהג ישראל תורה היא, אמרות טהורות של יראת שמים ואהבת תורה, מדות טובות בין אדם לחברו ואזהרות שונות בין אדם למקום, ממש אוצר בלום, לא יסולא בפז.

ברור שהלוח מביא לחשיבה מחודשת מה ערכו של כל יום ויום, ומה חשיבות יש לכל שעה ושעה. כל מעיין בלוח רואה שאין לך אדם שאין לו שעה ואין לך דבר שאין לו מקום; כל איש מוצא בו דברי חפץ ונוכר בערגה בהנהגת בית אבא, ומנחיל מורשתו לדורות הבאים, בכיסופין ובסילודין.

לא באתי למנות את כל מעלותיו של הלוח, כי רבות הן. אחת היא ברכתי לרב המחבר שליט"א, כי ימשיך לשבת על התורה ועל העבודה כמשאת נפשו מתוך הרחבת הדעת בבריאות שלמה ואיתנה, ועוד רבות בשנים ימשיך לזכות את הרבים בחיבוריו להאיר לארץ ולדרים, עד בוא ינון למכון בית ה' בהר מרום הרים.

ועל כל זאת באתי על החתום ועל הגלוי,

שוקא רוח

מתורותיו ושיחותיו של הרבי זצ"ל י"ל הספרים 'שבת מלכא קדישא' - ב' כרכים על ענייני שבת במשנת החסידות; 'מעיינא דמלכא' - מאמרים ביסודות החסידות; 'עבדא דמלכא' - ב' כרכים בענייני תפילה במשנת החסידות. כן י"ל מדי שבוע הקונטרס 'מילי דמלכא', דברי תורתו לפי סדר פרשיות השבוע.

בימי הקיץ כשרוב יהודי ארה"ב נוסעים לשהות במחנות הקיץ שבהרים, עלה מדי שנה לארה"ק. בתקופה זו שהה שעות ארוכות, מחצות הלילה עד אור הבוקר ע"י שריד בית-מקדשנו

כג בסיון

"דבר בעתו"

הכותל המערבי, כשהוא עוסק בגפו באמירת תיקון חצות לקונן על גלות השכינה, בתורה ובתפילה בדבקות עליונה. פעם התבטא בצחות לרעי יבלח"ט ההח"ר אלימלך אדלר הי"ו: "מיין שווייץ איז דער כותל המערבי!"

בחדש שבט תשפ"ג נמס כל לב בהגיע השמועה כי רבנו זצ"ל חלה ל"ע ונפל למשכב במחלה קשה. אלפי יהודים, חסידים ואוהדים, העתירו והרבו בתפילות למען רפואתו השלמה, ואמנם רבנו התחזק וחזר לאיתנו. אך באביב תשפ"ד שוב נפל למשכב. אלפים עמדו בתפילות ובקבלות טובות לרפואתו, אך גברו אראלים על מצוקים ונשבה ארון הקודש.

בהלויה הענקית שנערכה ביום א' לס' "ואת אשר יבחר בו – יקריב אלד", קויימה בקשת רבנו זצ"ל וראש-הקהל דק"ק קאסוב, הנהחרש"ז קליין הי"ו, הכתיר את שני הבנים הגדולים, הההצרי"ש (שהספידו תמוריס) והההצרמ"ד שליט"א כממשיכי דרכו בקודש. בלבבות נשברים לָהּ הארון לעבר בית-החיים במונסי, בו נטמן בחלקת וזניץ ע"י ציון אביו זצ"ל. מעניין לציון שמרן אדמו"ר מו"ז נ"ץ שליט"א – אליו היה קשור רבנו משנות אברכותו ובהמשך – שהה בארה"ב בימים אלה לרגל שמחה משפחתית, וחרף מנהגו לחבוש שטריימל בימי 'שבע הברכות', חבש כובע בהלויה ואחריה סר לנחם את האבלים.

רבנו זצ"ל השאיר אחריו דור ישרים יבורך, בניו ההצ"ר יעקב שמשון, הההצ"ר מנחם מענדל דוד אב"ד קאסוב-ירושלם, הההצ"ר משה אב"ד קאסוב-וויליאמסבורג, ההצ"ר אהרן, ההצ"ר ברוך, ההצ"ר אברהם יהושע העשיל והבח' מרדכי שיחי'. חתניו: ההצ"ר משה אונגר, ההצ"ר יששכר רובין, ההצ"ר שלום מאסקאוויטש, וההצ"ר יונה מילר.

וכל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה', את המגדלור ("לייכס-טורעם"), "שרגא דנהורא" לאלפים שהלכו לאורו, את האבידה שאין לה תמורה.

בס"ד נעלרתי באמרים ששבוטון "קשר איתן" - ויפ'ניג. ליום הששים ו"ה הקונטרס הנפלא "שרגא דנהורא", Se ידידי השרש"ל פרידמן אב"ד סאנטוב (לייקווד)

9996551.z@gmail.com מכון אפריון אס"ס

בהלוויית רבנו זצ"ל התאונן האדמו"ר החדש מקאסוב, ההצרמ"מ שליט"א, בפני קרובו ידידי הגרש"ז פרידמן אב"ד סאנטוב (לייקווד) שליט"א: "איך ווייס נישט וואָס צו טוהן. איך קען נישט אָנפילן אזעלכע גרויסע שייך!" (איני יודע מה לעשות! אינני יכול למלא נעליים גדולות כאלו!). ויאמר לו הרב: איר דארפסט נישט אָנפילן אייער טאַטנ'ס שייך. איר דארפט גיין מיט די אייגענע שייך. איר גייט נישט ממילא קענען אָנפילן אייער טאַטנ'ס שייך, און נישט דאָס פאַרלאַנגט מען. דער "עולם" איז הונגעריג! אַ איד וואָס דאָוונט אין "קאסוב" האָט מיר דערציילט, אַז די לעצטע פּאָר וואכן, וואָס דער רבי איז נישט געווען געזונט, און ער איז נישט אריינגעקומען אין בית-מדרש, האט דער עולם גע'חאלשט צו הערן אַ גוט וואָרט! מן השמים האָט מען אויף אייך אַרופגעלייגט דעם תפקיד, ממילא דארפט-איר זיך גוט אונטערגארטלען, און גוט צוגרייטן, פיטערן דעם "עולם", און געבן צו עסן און צו טרינקען עד כפי שידכם מגעת! (אינכם זקוקים למלא את נעלי אביכם. עליכם לנעול את נעליכם. בכל אופן לא תוכלו למלא את נעלי אביכם, ואין דורשים זאת ממכם. העולם רעב וצמא לשמוע את דבר ה'! יהודי שמתפלל בקאסוב סיפר

לי, שבשבועות האחרונים בהם לא היה הרבי בקו הבריאות ולא הגיע לבית המדרש, הרגיש 'העולם' עילפון לשמוע דברי אלקים חיים מפי מלך 'עולם'. משמים הטילו עליכם תפקיד, וממילא עליכם להתאזר עוז ולהרוות את הצמאון להחיות עם רב, כמה שידכם מגעת).

בעת ציטוט הדברים עולה בדעתי רעיון נפלא, סייעתא לדברי הרב: אדרבה, יתרה מזו היה על הרב להגיב לרבי שליט"א: הן אפילו אסור בכלל לנעול נעליים של נפטר (ס"ח סי' תנד), והיכי סלקא אדעתיה לנעול (ולמלא) את מנעליו של אביו? ברם, אולי זוהי משמעותם העמוקה של הדברים: קדמונינו הורו לנו שאין לנעול נעלי נפטר, לרמוז לנו שעל כל בן או תלמיד לצעוד אך ורק בנעליים של עצמו, לפי יכולותיו, אָפּוּ ודעתו. עליו רק להתאמץ ללכת/לצעוד בנתיב שהמונח התוה לצאצאיו ולתלמידיו בצדקותו הגדולה... יהיה נא חידוש-טעם זה לע"נ נשמתו הכבירה.

תשפד: נפ' המחנך ומרביץ התורה עשרות שנים, ההג"ר שלום (בהצ"ר רפאל) סטפנסקי, ב' "משמיע שלום" עהש"ס, שכשמו כן הוא אוהב שלום ורודפו, משכיל ליישב הדורים ולהשיא עצה ותושיה, בקרב משפחות, קהילות ובתי כנסיות זצ"ל (ב"ב, פוניבז'°); זקן המקובלים בדורנו, 'הסנדלר' הענו והצנוע (למרות בקיאותו הגאונית) מרח' אגריפס בירושלם, הגהצ"ר שלום אהרן (בן רחל) שמואלי, תלמי' המקובל ההק"ר מרדכי שרעבי זצ"ל (סנהדריה°).

מעשה בראשית (ב)

06.30: צהירת הירח (זרח 00.48) 3.4° צפ' לשבתאי ו- 2° צפ' לנפטון ו- 3° צפ' לשבתאי (ב"דגים"). ר' בג' בתמוז (!).

ירושלם		ת"א/ב"ב		חיפה		ניו-יורק		לונדון		אנטוורפן	
11:05	11:32	11:05	11:34	11:06	11:34	11:28	12:04	11:48	12:48	12:30	1:40
2:17	1:49	2:20	1:51	2:17	1:49	2:26	1:50	2:15	12:55	2:58	1:42

ירושלם		ת"א/ב"ב		חיפה		ניו-יורק		לונדון		אנטוורפן		עלות השחר $16.05^\circ / 19.8^\circ$ עטיפת הטלית ס"ז ק"ש א/ב ס"ז תפלה א/ב שעה עשירית פלג המנחה שקיעת החמה צאת הכוכבים/מעריב (9.08°)
4:06	3:42	4:06	3:42	4:07	3:37	4:12	3:30	4:12	3:30	4:12	3:30	
4:37	4:38	4:38	4:34	4:34	4:16	4:16	2:55	4:16	2:55	4:16	3:42	
8:11	9:04	8:12	9:07	8:09	9:05	8:35	9:11	8:16	8:52	7:44	9:35	
9:41	10:16	9:42	10:20	9:40	10:17	9:50	10:26	9:51	10:15	9:44	10:58	
4:16	4:16	4:16	4:16	4:16	4:16	4:43	5:12	4:43	5:12	4:43	5:53	
6:23	6:23	6:21	6:24	6:24	6:24	6:56	7:37	6:56	7:37	6:56	8:18	
7:52	7:52	7:50	7:51	7:51	7:51	8:30	9:21	8:30	9:21	8:30	10:01	
8:22	8:25	8:25	8:26	8:26	8:26	9:11	10:21	9:11	10:21	9:11	11:00	

כד בסיון

יום ו, עש"ק (שלח),

20 ביוני

ביום החופה של בני, קיבלתי טלפון מראש הישיבה שהוא הגיע לשדה התעופה אבל קרתה לו איזו תקלה ונבצר ממנו להופיע בחתונה! מה עושים?? התקשרתי לידידי כ"ק אדמו"ר מקאסוב זצ"ל, וסיפרתי לו את כל הסיפור

הגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א

אב"ד סאנטוב - לייקווד על כ"ק מרן אדמו"ר מקאסוב זצוקללה"ה

פי היא חֲכָמָתְכֶם וּבִינְתְּכֶם (ד"ר)

כ"ק מרן אדמו"ר מקאסוב, הגה"צ רבי שרגא פייביש האגער זצוקללה"ה, מלבד שהיינו קרובי משפחה, גדלנו יחדיו בבארא פארק באותו הרחוב בסמיכות. היה בינינו קירבה גדולה, והיות שלא היו לי אחים, הייתי תמיד מביט אחריו כעל אחי הגדול. במשך כל השנים שררה בינינו קירבה עצומה, הרבי זצ"ל היה משתתף כמעט בכל השמחות במעונינו. גם בשנה שעברה, תשפ"ג, הגיע הרבי זצ"ל ללייקווד, לפאר בהשתתפותו את שמחת החתונה של בתי שתחי כשהוא מלוכב בבגדי שבת

מאז שחר ילדותי, היה לי "חזקה" במשך כל השנים, שבליל שבת קודש אחרי התפילה, בדרכי הביתה, עצרתי בבית הוריו של האדמו"ר מקאסוב זצ"ל, כ"ק אדמו"ר מקאסוב-זאלישטשיק זצ"ל והרבנית ע"ה, כדי לברך ולהתברך בברכת "א גוטן שבת".

גם אחרי נישואי, כשהתגוררתי בלייקווד, והייתי מגיע לבארא פארק לבית הוריי ז"ל, לשבת קודש או ליום טוב, הייתי ממשך עם ה"חזקה", והייתי עולה אליהם עם ידיי, לברכם בברכת "א גוטן שבת".

אחרי הסתלקותו של האדמו"ר מקאסוב-זאלישטשיק זצ"ל, המשכתי להחזיק ב"חזקה" זו, ובכל פעם שהייתי בבארא פארק, הייתי ניגש לברך "א גוטן שבת" להרבנית מלכה ע"ה.

בדרך כלל קודם שהייתי עולה לביתם, הייתי מוציף לבית המדרש, כדי לוודא שכבר סיימו את התפילה. על פי רוב כבר נסתיימה התפילה, ובית המדרש היה ריק, מלבד אחד שעדיין היה שם, שרץ הקטן... הן בבחורות, והן בהיותו אברך צעיר לימים, עמד עדיין בתפילתו, כשהוא שופך שיח לפני קונו בדביקות נפלאה. גם אם אירע שסיים כבר את תפילתו, ישב ולמד לבדו בביהמ"ד.

אמו הרבנית ע"ה היתה אומרת לי תמיד "שרץ" איז א געבוירענע רבי, דו וועסט זען, איין טאג וועט ער זיין א גרויסע רבי!" [שרץ הוא "רבי" מלידה], אתה תראה, יום אחד הוא עוד יהיה רבי גדול...

כעבור שנים רבות, אחר הסתלקות בעלה כ"ק אדמו"ר מקאסוב-זאלישטשיק זצ"ל, כשבנה הרבי זצ"ל החל להנהיג עדת ישיורון, ורבים התחילו ליהנות לאורו, אמרה לי הרבנית: נו, וואס זאגסטו צו

דעם? זעסטו! איך האב דיך געזאגט! [נו, מה אתה אומר על זה? אתה רואה! אמרתי לך!]...

כשמגיעים ל"פותח את ידיך", כשמדברים מהפרנסה האישית, אז מתעוררים

כ"ק אדמו"ר מקאסוב זצ"ל אמר פעם מאמר נורא ונוקב: מ'שטעלט זיך אוועק און מ'זאגט "אשרי יושבי ביתך", מ'זאגט דער שבח פונעם אייבערשטער, "טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו", און מ'מאכט זיך נישט צו טון. ווען ס'קומט צו "פותח את ידיך", ווען מ'רעדט וועגן די אייגענע פרנסה, דעמאלט וועקט מען זיך אויף [עומדים להתפלל ואומרים "אשרי יושבי ביתך", ואומרים את שבחו של הקב"ה, "טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו", ואין מתפעלים כלל ולא עושים מזה עסק. כשמגיעים ל"פותח את ידיך", כשמדברים מהפרנסה האישית, אז מתעוררים]...

ואם אתה כן מסוגל לישון, זו באמת בעיה...

ידוע ומפורסם הדבר שכ"ק אדמו"ר מקאסוב זצ"ל, כיהן ב"נשיאות" של הרבה מוסדות תורה, לא רק בבארא פארק, אלא גם בלייקווד ובמאנסי. המוסדות הללו שהיו בנשיאותו, ועוד הרבה מוסדות

צ"ק מרן אדמו"ר מקאסוב וצוקללה"ה

יותר משעה הליכה מביתי. לפני שבת אמרתי להרבי שמאוד קשה לי ללכת כל כך רחוק וכפי הנראה לא אגיע לטיש, והרבי אמר לי שבדוא לא אטריח את עצמי.

למעשה, לאחר סעודת ליל שבת, החלטתי שאני כן הולך לטיש, ויצאתי לדרכי, כשהגעת, הושיבו אותי ליד הרבי, והרבי היה אז באמצע עבודתו הק' בלהבת אש, וכלל לא הרגיש בנעשה סביבו, ולא הבחין כלל שהגעתי להטיש.

כעבור זמן, כשריד הרבי מן ההר אל העם, וחזר לראות מה נעשה סביבו, הבחין בבואי, ואז התכופק ולחש לי באוזני בשפה האנגלית: **you're nuts** [ר"ל, אתה משוגע] - למה טרחת לבוא מרחק כה רב? ואז שאל אותי הרבי אם יש לי אחד שמלווה אותי, ואמרתי לו שלא. מיד אחר הטיש דאג הרבי שאחד ילווה אותי עד לביתי...

שמעתי מהאדמו"ר מקאסוב וצ"ל, שזקינו הגאון האדיר בעל "שבט הלוי", לא היה מעולם מאלו האנשים אשר רגילים לנסוע ולהתפלל על הציונים והמקומות הקדושים - כל ער"ח או עשרת ימי תשובה וכדומה - הוא היה הולך רק מביתו לשיבה או לביהמ"ד וחוזר ותו לא מיד.

פעם - מספר האדמו"ר מקאסוב וצ"ל - שהה אצל זקינו בעל "שבט הלוי" - והוא היה אז יותר מבן תשעים - ובאמצע שיחתו עמו אמר לו: אולי נלך ביחד להתפלל במקומות הקדושים... והשיב לו ה"שבט הלוי" "אין לי זמן!" והרהיב נכדו הנ"ל עוז, ושאל את זקינו בתמיהה: מה הפירוש ש"אין לך זמן", והלא הסבא כבר למד את כל התורה כולה!... הביט עליו זקינו ה"שבט הלוי" בעיניו הטהורות ולא התווכח אתו... ואז אמר לו דבר נורא, ובדבריו אלו ראו באמת מה שעל לבו, וכה אמר לו: לא טוב ולא דבאי לצאת החוצה אל הרחוב כשאין צורך גדול בכך, כי ראייה אחת שאינה טובה יכולה לקלקל את כל עבודת ימי חיו של האדם!...

פלאי פלאים! יהודי גדול בישראל - בגיל מעל תשעים - והוא מפחד לצאת החוצה לרחוב! האם חידוש הוא שעצם מציאותו משפיע יראת שמים על כל העומדים סביביו?...

(מתוך נועם שיח מוט"מ תשפ"ד - בהוצאת מכון אפרין לשלמה)

אחרים, היו מתייעצים עם הרבי על כל צעד ושעל, וכל דבר קטן כגדול יביאון אליו.

היה איזה ישיבה, שהרבי תיקן שם "תקנה" להבחורים, והיה בחור אחד שלא קיים את ה"תקנה". נו, בחור אינו מקיים את תקנות הישיבה, הלך המנהל וזרק את הבחור מן הישיבה.

הבחור הסתובב בשכרון לב, הגיע עד לפתח ביתו של הרבי, ודפק על הדלת. הרבי פתח את הדלת, והבחור החל לשפוך את ליבו, באמרו שהוא מסתובב באפס מעש, כיון שזרקו אותו מהישיבה, והוא אינו יודע מה לעשות.

הרבי מיהר לקרוא אליו את המנהל, וביקש ממנו שיקבל תיכף ומיד בחזרה את הבחור לישיבה. אמר המנהל להרבי: איני מבין, הרי את ה"תקנה" הוא תיקן הרבי, והבחור אינו שומע לקול ההנהלה? אבל הרבי השיב לו: אף על פי כן, הבחור מסתובב ברחוב, ומוכרחים להחזירו לישיבה.

המשיך המנהל ואמר להרבי: איני מבין, הרבי עושה "תקנה", וה"תקנה" נועדה כדי שיקיימו אותה, ובחור שאינו מקיים את תקנות הישיבה צריכים להרחיקו מהישיבה!

השיב לו הרבי:

דו קענסט שלאפן ביינאכט אין די צייט וואס א בחור דרייט זיך אויף די גאס?? איך האב געמאכט א "תקנה" פאר די בחורים, איך האב נישט געמאכט א "תקנה" אז דו ואלסט נישט שלאפן ביינאכט! און אויב דו קענסט יא שלאפן, איז טאקע א פראבלעם!

[אתה מסוגל לישון בלילה בזמן שבחור מסתובב ברחוב? אני עשיתי "תקנה" להבחורים, לא עשיתי "תקנה" שאתה לא תישן בלילה, ואם אתה כן מסוגל לישון, זו באמת בעיה]...

בחתונה של בני הרב מאיר דוב הי"ו

בחתונה של בני הרב מאיר דוב הי"ו, בהיותו תלמיד מובהק של הגאון האדיר רבי יצחק סורוצקין שליט"א ראש ישיבה דמתיבתא בליקוד - ואחד מתלמידיו הקרובים, הוא כיבד אותו בסידור קידושין. לפי התוכנית היה ראש הישיבה אמור להיות ביום זה במונטריאל, וסיכמו שאח"צ כשהוא חוזר ממונטריאל הוא יסע תיכף מושדה התעופה לאולם החתונה.

ביום החופה אח"צ, קיבלתי טלפון מראש הישיבה שהוא הגיע לשדה התעופה אבל קרה לו איזו תקלה ונבצר ממנו להופיע בחתונה! מה עושים? התקשרתי לידידי ש"ב צ"ק אדמו"ר מקאסוב וצ"ל, וסיפרתי לו את כל הסיפור, וכיבדתי אותו בסידור קידושין. הרבי קיבל את הכיבוד בתשואות הן, ולא ראיתי על פניו שום הרגשה של פגיעה שאני לוקח אותו כ"בדיעבד" לאחר שהמסדר קידושין המקורי נבצר ממנו להופיע, ואדרבה, הרבי שיתף פעולה עם המצב, ואף נענה ואמר בבדיחותא: אם אני ממלא מקומו של ראש הישיבה רבי יצחק סורוצקין, אז אני צריך להופיע להחתונה כשאני לבוש עם פראק...

לפני שנים שהה הרבי וצ"ל בליקוד בשבת קדוש וערך את שולחנו הטהור בלי ש"ק באולם של התלמוד תורה דסאטמאר, מרחק

מכתב מכ"ק אדמו"ר מקאסוב צוק"ל להתייסדות ביהמ"ד סאנטוב בעיר התורה לייקווד

שרגא פייביש האגער
בהר"צ מקאסיב זצ"ל

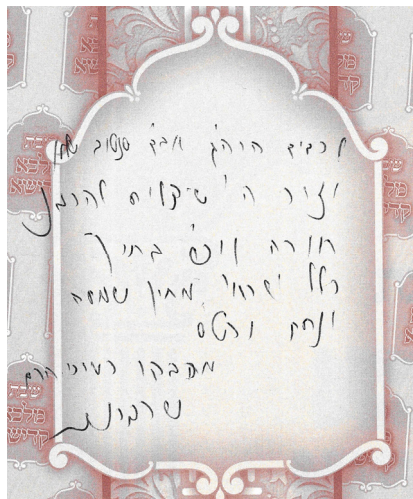
גשמה רבה ואלו כותב ואלו שומע אכזב וידי וידי ט' כ"ו
היטב' הרב האמן האמ' בתורה וירש' וחסידות בני טלי צאן
פריצמן טאטן אלף זכרון אלעזר בעטוב בלעיקוואק
אשר ט' דיו הקדוש אמורה ודעו' ובראך תורה ניקוד
אלה הסגרה וכו' ניקוד טמו בתוך זמ' טאטן אלף דעטן נחמ'ס
ומטמ' נחמ'ס אליו אמד'ס מנחה ונחמ'ס אשר מתוכו יוט
להנח'ס תורה ואלה והבניה וזה גבר אקול כי לביג
ולגות אקווי' דיו'ס הם אקול רבני באקול'ס והמח'ס דמ
גט אקול'ס והם מח'סו או דיו'ס והמח'ס דרכם
אמריח'ס אקול'ס קדוש'ס ואלו ראו'ס אלו'ס אקול'ס וכו'
וט' אקול'ס גרמ' דה' וצו'ס דוכו גט אשר תפן
אמ'ר שמה ונחמ'ס כי די'צו'ס אל' מדי נחמ'ס וקוד'ס טמו
אקול'ס אקול'ס אקול'ס טמ'ס אקול'ס ודי'צו'ס ומי'צו'ס
היי'צו'ס אל' טמו'ס

כ"ק

אכזב ט' הרב האמן טלי צאן פריצמן נ
הכי צה בני יתן ויהי יצון טהו
שצא אכזב מתוך החמ'ס דקט ונחמ'ס דקדש

ידי'צו'ס

טמ'ס טמ'ס חמ'ס

משולחן הקוראים

בס"ד, לכבוד מכון אפרין לשלמה הי"ו

נהניתי מאד מאד מאת המאמר הנפלא המלא חן "א גרויסע שמייכל פון כ"ק מרן אדמו"ר מבעלזא שליט"א" (נועם שיח פרשת בהעלותך תשפ"ה, מס' 281).

והנה כתב הגה"ח רבי יושע וואלף זאפערן ז"ל (הכותב בבית מרן מהר"ש מבאבוב זי"ע): **ושמעתי ממרן זצ"ל** (הקדושת ציון זי"ע) **בשם זקינו בעל דברי חיים ז"ל שעיקר החסידות היא לעשות קורת רוח לצדיק.**

אשריכם!!

ברוך אלימלך בן חנה גריפל

ירושלים עיה"ק

בס"ד, לכבוד חברי המערכת הי"ו

ראיתי את מה שהובא ב"נועם שיח" (פרשת בהעלותך תשפ"ה, מס' 281), שכאשר כ"ק אדמו"ר מבעלזא שליט"א קיבל את הגליון "די זיסע יארן" (נועם שיח פרשת בשלח תשפ"ה, מס' 273), היה נראה חיוך גדול על פני קדשו.

וברצוני להוסיף דבר נפלא שראיתי בספר "דברים ערבים" חלק א' עמוד שי"ד:

■ אימתי חיך מרן מבעלזא זי"ע?

"הפעם הראשונה בה חיך הרבי מבעלזא^א זצ"ל לאחר השואה:

כמה חסידי גור מתל אביב עלו אליו בליל הסדר. כנראה כבר השכימו לשחרית ושם בבעלזא החל הסדר.

הם עמדו בצד בדחילו ורחימו והתבוננו בו. כל הקהל כולו מנה כמובן לא יותר ממספר מצומצם מאד של אנשים. והנה הכריז הרבי מבעלזא: 'קדש' תוך שהוא מבט על אחד מהם. מנימת הברתו של הרבי מבעלזא סבר אותו חסיד שהוא אומר: "קדש" ומצווה לומר קדיש. זה היה מוזר בעיניו אלא שעל הקדוש מבעלזא לא שואלים שאלות...

אמנם, עדיין היה מסופק בדבר. והנה אמר הרבי מבעלזא שוב 'קדש' שנשמע באזניו כ'קדיש', וכשחזר ע"כ הרבי מבעלזא בשלישית נעמד אותו חסיד בתמימות ואמר בקול: יתגדל ויתקדש שמי רבה...

לראשונה מאז נמלט מעמק הבכא התפשט חיוך גדול על פני הרבי מבעלזא ועד סוף הסדר היה בת שחוק שרויה על פניו.

בברכה מ.א.ל. חיפה

פארוואס איז מען געקומען דא?

בשב"ק פרשת בהר-בחקותי העעל"ט שהיתי בבארא פארק, ולסעודה שלישית הלכתי אל ש"ב כ"ק אדמו"ר מקאסוב שליט"א. כשנכנסתי קיבלני הרבי ברוב חביבות, ואמרתי לו שהפעם הקודמת שהייתי בבארא פארק בשב"ק, היה בשנה שעברה בפרשת אחרי (תשפ"ד), ואז זכיתי להשתתף בשולחן הטהור האחרון שערך אביו להבחל"ח ידיד"נ ש"ב כ"ק אדמו"ר מקאסוב זי"ע.

אמר לי הרבי "דעמאלטס פארשטיי איך פארוואס מ'איז געקומען דא, אבער יעצט פארשטיי איך נישט" [אני מבין למה אז באתם לכאן, אבל עכשיו אני מבין] אמרתי להרבי "באלד גייט מען זען" [עוד מעט נראה]...

הרבי המשיך ואמר "ס'איז טאקע א שיינע זאך אז מ'איז געקומען מחזק זיין" [אכן זהו דבר יפה שבאתם לחזק]...

בעת השולחן הטהור של סעודה שלישית, השמיע הרבי מדברות קדשו באריכות, בטוב טעם ודעת, יסודות נפלאים, מתוך התרוממות גדולה.

כשהרבי סיים לומר "תורה", אמרתי להרבי "מ'קומט מחזק זיין און מ'ווערט נתחזק" [באים לחזק ויוצאים מחוזקים], והרבי הגיב "איך טו די זעלבע זאך, מ'קומט מחזק זיין דעם עולם, און מ'ווערט אליין נתחזק" [גם אני עושה כן, באים לחזק את העולם, ואני בעצמי מתחזק]...

סיפרתי להרבי שפעם אחת אחר שהגאון רבי שלום שוואדרון זצ"ל מסר "דרשה", פגש את הרב מבריסק זצ"ל, והרב מבריסק שאל אותו "ס'איז געווען אן עולם ביים דרשה?" [האם היה ציבור גדול בעת הדרשה], ורבי שלום השיב "ס'איז געווען א שיינעם עולם ברוך ה'" [ברוך ה' היה ציבור גדול]. שאל אותו הרב מבריסק "און דו ביסט אויך געווען דארט?" [וגם אתה היית שם]...

הרבי סיפר לי שאביו הרבי מקאסוב זי"ע שאב קורת רוח מרובה וחיזוק רב מגליוני "נועם שיח", והיה מביע הנאתו מהם. באחרית ימיו סמוך להסתלקותו, כאשר שכב על ערש דוי, ביקש כמה פעמים שיקראו לפניו קטעים מהגליון "נועם שיח".

נתתי להרבי כמה מגליונות "נועם שיח", והרבי הגיב "יעצט האב איך שוין וואס צו זאגן בע"ה קומענדיגע וואך" [עכשיו יש לי כבר מה לומר בשבוע הבא]...

הרבי התבונן על ערימת הגליונות, והבחין שהגליון הראשון הוא ה"נועם שיח" של "פרשת אמור". שאל הרבי "ווי אזוי וועל איך דאס אריינדרייען אין פרשת במדבר?" [איך אקשר זאת לפרשת במדבר]. אמרתי להרבי שגליון זה הוא שמועס [שיחה] על ענין "כיבוד אב ואם", וזה נוגע גם בפרשת במדבר...

הפטיר הרבי: אוי איז דאס נוגע!! דאס איז נוגע נאכדעם אויכעט, ס'איז אלץ נוגע, און דאס איז טאקע "חמורה שבחמורות", און ס'איז א מצוה צו רעדן פון דעם [אוי עד כמה שזה נוגע, זה נוגע גם אחר כך, זה תמיד נוגע, וזהו באמת "חמורה שבחמורות", ומצוה גדולה לדבר מזה]...

ואמרתי להרבי שב"ה כבר הופיע חמש גליונות "נועם שיח" על מצוות כיבוד אב ואם, ואם הרבי אמר ש"מצוה גדולה לדבר מזה", אז יש עוד מצוה, והוא ה"מצוה לשמוע דברי חכמים", לכן אשתדל בע"ה שבקרוב יופיע עוד חלק...

א שטיק נשמה

שמעתי דבר נפלא מידידי ש"ב כ"ק אדמו"ר מקאסוב-זאלישטשיק שליט"א מבאר פארק: רואים "פלא'דיגע תשובה", בתשובות "נודע ביהודה" (אבן העזר סימן ע"ז), שהוא כותב אל אחד מגדולי ישראל, שהיה גם מחותנו, והוא כותב אליו לשונות שהם ממש מבהיל על הרעיון. כשמתבוננים בדבריו רואים לשונות נוראים כגון: "איני יודע מה הוא שח" [איך וויסט נישט וואס ער רעדט], "דברים שאין בהם ממש", וכך במשך כל התשובה הוא מפריך את דבריו בכל מיני לשונות שיש בהם מן החריפות, עד שהוא מסיים את דבריו "מחותני הראה בזה כמה גברה אצלו אהבת הניצוח להתכבד בקלון חבירו יותר מבקשת התכלית" ... פלאי פלאים!!

כמו כן, רואים את הלשונות שהראב"ד כותב על הרמב"ם, קשה אפילו ארויסצוזאגן פון מויל [לבטא אותם]. הנה איך יכולים להבין את הדבר הזה, הרי מדובר בקדושי עליון, שרפי מעלה, מלאכים, איך בא אליהם שפה כזו??

ומבאר האדמו"ר מקאסוב זאלישטשיק שליט"א ביאור נפלא: הנה "קבלת התורה" פירוש "כי היא חיין"! שהתורה תהיה חיו של האדם, שהתורה תהיה נשמת אפו של האדם, זהו התורה. אבל איך זוכים לזה? קראנו בתורה בפרשת בחקותי (ויקרא פרק כ"ו פסוק ג'): "אם בחקותי תלכו", ופירש רש"י "שתהיו עמלים בתורה"! כאשר עוסקים בתורה מתוך עמל ויגיעה, זוכים שהתורה נעשית עצם מעצמיו של האדם. אם האדם עמל ומתייגע על דברי תורה, נעשית התורה חלבו ודמו של האדם, התורה נעשית חלק מנשמתו, הוא נושם דברי תורה, שבעה ימים בשבוע עשרים וארבעה שעות ביממה.

כאשר נולד בן זכר, נוהגים לערוך סעודת "שלום זכר". טעם המנהג הוא, כיון שהתינוק במעי אמו מלמדין אותו כל התורה כולה כמבואר בחז"ל (מסכת נדה דף ל' עמוד ב'), וכשנולד בא מלאך וסטרו על פיו, ומשכחו כל התורה כולה, ועל כן באים לנחמו, ואוכלים "בונדלעך" [שעועית] שהוא מאכל אבילות.

ואמר על כך ראש ישיבת מיר הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל: מה כל הרעש הזה? מה רוצים בזה? וכי מה בכך שהתינוק שכח את תלמודו? למי איכפת מזה? מה תועלת יש בתורה כזו שנלמדה בלא עמל ויגיעה...

וא"כ, אצל גדולי עולם אלו, היתה התורה חלק מנשמתם, "כי היא חיין", התורה היתה עצם החיים שלהם, חמדת לבם ומשוש חייהם, בכל נשימה ונשימה נשמו את התורה הקדושה. והנה נתאר לעצמנו, אדם שיושב ומתייגע במשך ארבע שעות להבין את דברי התוספות על בוריים, הוא סולל לעצמו "מהלך", הוא בונה בעשר אצבעותיו פשט בדבריהם הקדושים, הוא ממש חי את הדברים, הוא נושם את הדברים, עד שהפשט הזה נהפך להיות חלק מנשמתו. והנה מגיע איש אחר און געט א קנאק אפ זיין פשט [ומפריך את דבריו מכל וכל], מה עשה אדם זה? הרי הוא ממש כמי שנטל סכין וחתך את נשמת חבירו! הוא שחט אותו! נו, אם הורגים את האדם, האם לפלא יחשב מדוע הוא משתמש בלשונות נוראים כאלו??...

עולה כעת בזכרוני, מה שהיה בסוף ימיו של מו"ר הגה"צ רבי יהודה הלוי טירנויער זצוק"ל, רב דק"ק "שומרי שבת" בבארא פארק. היה זה ממש סמוך לפטירתו, "ונר אלקים טרם יכבה". הוא שכב בביתו על ערש דוי, שרוי בחולשה נוראה, והלכתי אליו לקיים מצות "ביקור חולים", כשאחד מבני, בחור צעיר לימים, מתלווה אלי.

נכנסנו לחדרו, הוא שכב בחולשה נוראה, כמעט לא היה ביכולתו להזיז איבריו, פניו חיוורים כקיר, נשימותיו עולים לו בקושי רב, הוא מנסה ללחוש כמה מילים, היינו צריכים להרכין עצמנו סמוך לפיו כדי לשמוע מה שהוא אומר. לפתע פנה אל בני, ושאל אותו "וואס לערנסטו"? [מה אתה לומד], ובני השיב לו איזה מסכתא הוא לומד, ושוב שאל "וואו האלסטו"? [היכן אתה אווז], ובני השיב לו באיזה סוגיא הוא עוסק, והמשיך לשאול "וואס איז תוספות קשיא דארט? [מה קושיית התוספות שם], ובני השיב לו.

ולאט לאט נתחזק קולו, והמשיך ושאל "האסט געזען דער מהרש"א"? [ראית את דברי המהרש"א], ובני השיב לו בחיוב, ואז ביקש "זאג עס איבער"! ובני החל להרצות את דברי המהרש"א. לפתע ראו על פניו שכוחות חדשים ננסכים בו, הצבע חזר ללחייו, והוא החל לומר את דברי רבי עקיבא אייגר בסוגיא זו, ופלפל בהם מתוך ריתחא דאורייתא. ראו אצלו בחוש שנעשה כבריה חדשה ממש, כבר לא היינו צריכים להתכופף עד סמוך לפיו כדי לשמוע את דבריו, ראו עליו ממש בחוש "תחיית המתים" בגלוי ובהקיץ!...

הנה, איך נעשה נס כזה? אדם שוכב ל"ע חצי מת, כמעט אין ביכולתו לנשום, ולפתע ע"י המהרש"א ורבי עקיבא אייגר נעשה אצלו "תחיית המתים"...

אבל ההסבר בזה פשוט מאוד, יהודי שמתייגע בתורה במשך תשעים שנה מתוך עמלות עצומה, והוא מקיים בעצמו "וחי בהם" כפשוטו, זהו חיו, זהו תמצית חלבו ודמו, זהו נשמת אפו, על כן גם כשהוא שרוי באפיסת הכוחות, אבל כאשר באים ומדברים עמו בדברי תורה, הרי זה כאילו נתנו לו "איינשפרייך" [זריקה], נפחו בו נשמה חדשה. זהו הפשט (מסכת סנהדרין דף צ"א עמוד ב') "תחיית המתים מן התורה", על ידי התורה הקדושה היה לו תחיית המתים.

חז"ל אמרו (מסכת סנהדרין שם): אמר ר' יהושע בן לוי מניין לתחיית המתים מן התורה שנאמר (תהלים פד, ה) "אשרי יושבי ביתך עוד יהללך סלה", 'היללך' לא נאמר אלא 'יהללך', מכאן לתחיית המתים מן התורה.

והכוונה היא כמו שאמרנו, כיצד יכולים לזכות ע"י התורה לתחיית המתים, זהו רק כאשר האדם מקיים בעצמו "אשרי יושבי ביתך", הוא יושב בבית ה', והוגה ומתייגע בתורה מתוך עמל רב, "שתהיו עמלים בתורה", והוא מקיים כראוי "שבתי בבית ה' כל ימי חיי", עי"ז זוכים שהתורה תהיה נשמת אפו של האדם, ובכח זה יכולים להחיות מתים...

נישט אויפ'ן קאפ

סיפר לי אחד מתלמידיו הקרובים של המשגיח הגה"צ רבי משה וואלפסון זצוק"ל (שיומא דהילולא הראשון שלו חל ביום ה' בהעלותך שעל"ט), שבזקנותו החל המשגיח לסבול מכאבים ברגליו רח"ל, וההליכה היתה לו קשה ביותר, וכדי להקל על הליכתו קנה לעצמו מקל.

כמה מתלמידיו נדברו יום אחד ביניהם לקנות למשגיח מקל מכסף - א זילבערנע שטעקן. כשהציעו את דבריהם קדם המשגיח, נענה המשגיח ואמר "איך לייד אויף די פיס נישט אויפ'ן קאפ" [אני סובל על הרגלים לא על הראש]...

